

**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE
İLİŞKİN TUTUMLARI (AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ)**

Ümmügülsüm Çam

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
RESİM - İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

AĞUSTOS 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 2 (iki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ümmügülsüm

Soyadı : Çam

Bölümü : Resim – İş Öğretmenliği

İmza :

Teslim Tarihi :/...../2019

TEZİN

Türkçe Adı : 8. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları (Aksaray İli Örneği)

İngilizce Adı : Attitudes of 8th Grades Students' Towards Visual Art Lesson (Conducted in Aksaray)

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Ümmügülsüm Çam

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ümmügülsüm ÇAM tarafından hazırlanan '8.Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları (Aksaray İli Örneği)' adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman:

Dr. Öğr. Üyesi Nuran SAY
Resim İş Öğretmenliği Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan:

Doç. Dr. Fatma Nur BAŞARAN
Tekstil Tasarımı Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi

Üye:

Doç. Dr. Güzin AYRANCIOĞLU
Resim İş Öğretmenliği Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 21 / 08 / 2019

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma Yel

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ÖN SÖZ

Sanat, okullarda hak ettiği yeri alamayan bir ders olmuştur. Çoğunlukla bir disiplin alan olmaktan çok boş zaman değerlendirme, çocukların rahatlamaları için yapılan etkinlikler olarak düşünülür. Bu nedenlerle sanat dersleri, eğitimci, yönetici, anne-baba ve öğrenci tarafından ikinci derece önemli bir ders konumundadır. Sanata karşı ilgisi olan öğrencilere de bakış açısı genellikle sanatın geçici bir heves olduğu yönündedir.

Sanat derslerinin ikinci plana itilmesi bazı olumsuzluklara da yol açmaktadır. Çalışma yerleri yoktur, çalışma zamanları diğer derslere oranla daha azdır, ders araç ve gereçleri kısıtlıdır. Bu olumsuzluklar Görsel Sanat öğretimini doğrudan etkilemektedir.

Bu çalışmada “8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları” ölçülmek için yola çıkılmıştır. Yukarıda sayılan nedenlerle her geçen gün önemini yitiren Görsel Sanatlar dersi öğrencilerin 8.sınıfa geçmeleriyle daha büyük bir problem olan gelecek kaygısıyla karşı karşıya kalmaktadır. Sınav başarısına odaklı eğitim sisteminde öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine olan ilgileri göz ardı edilmektedir. Bu eğitimin her kademesinde yaşanan bir problem olsa da 8.sınıfta öğrenim gören öğrencilerde çok daha belirgin yaşanmaktadır.

Çalışmalarım boyunca değerli yardım ve katkılarıyla beni yönlendiren tez danışmanım Yrd. Dr. Öğr. Üyesi Nuran SAY'a; Aksaray Kılıçaslan ve 23 Nisan Ortaokullarında görev yapan Görsel Sanatlar öğretmenlerine ve 8.sınıf öğrencilerine; her zaman yanımda olan arkadaşlarım, ailem ve eşim Mustafa ÇAM'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

**8. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖRSEL SANATLAR DERSİNE
İLİŞKİN TUTUMLARI (AKSARAY İLİ ÖRNEĞİ)
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Ümmügülsüm Çam
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Ağustos 2019**

ÖZ

Bu araştırmada 8. Sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları ölçülmek istenmiştir. 8. Sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin bilişsel, duyuşsal, ve davranışsal tutumları arasındaki ilişki, çevre faktörü ve cinsiyet faktörünün etkisi araştırılmıştır ve bu tutumları belirleyen etmenler tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak tutum ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra uzman kişilerin görüşleri alınarak bizzat araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Nicel veriler, 19 sorudan oluşan geçerliliği ve güvenilirliği saptanmış, Görsel Sanatlar tutum ölçeği ile elde edilmiştir. Ölçek, Aksaray ilinde olmak üzere örnekleme seçilen sosyoekonomik açıdan farklı 2 ortaokulda toplam 114 öğrenciye uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; 8. sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarında çevre faktörünün anlamlı bir farklılığa yol açmadığı sonucuna varılmıştır. Sosyoekonomik durum düştükçe, kızlarda Görsel Sanatlar dersine olan ilginin arttığı sonucuna ulaşılmıştır. 8. sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarının sınavlar doğrultusunda şekillendiği ve bu faktörlerin tutumu büyük ölçüde etkilediği belirlenmiştir. 8. sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersini diğer derslere kıyasla daha az önemli ve gereksiz ders olarak görmeleri en dikkat çekici sonuçlardandır.

Anahtar Kelimeler : Sanat, Görsel Sanatlar Dersi, Tutum
Sayfa Adedi : 80
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Nuran SAY

**ATTITUDES OF 8TH GRADES STUDENTS' TOWARDS VISUAL
ART LESSON (CONDUCTED IN AKSARAY)
(M. Sc. Thesis)**

**Ümmügülsüm Çam
GAZİ UNIVERSITY**

INSTITUTE OF EDUCATIONAL SCIENCES

August 2019

ABSTRACT

In this research, it is wanted to test 8th grade students' attitudes about Art Lesson. Attitudes about Art Lesson of 8th grades students' cognitive, affective and behavioural relationship is searched. It's tried to determine the factors which specify these attitudes. In this research, attitude scale is used as a data collection tool. After hatching related literature, this scale is prepared by receiving opinion from competent person. Quantitative data are acquired by using Art Lesson's attitude 19 questions scale and this scale of which validity is determined. This scale is practised to 114 students from 2 schools in Aksaray which are different from each other in terms of socio economic. According to the research results, we conclude that environmental factors don't make important differences in 8th students' attitudes towards visual art lesson. It is concluded that as long as the socioeconomic status declines, the schoolgirls' interest in visual art lesson increases. It is determined that the attitudes about Art Lesson are shaped in the direction of exams and these factors affect the attitudes. The view of the 8th grades students that Art Lesson is less important than other lessons is one of the remarkable results.

Key words : Art, Art Education, Attitude
Page Number : 80
Supervisor : Assist. Prof. Nuran SAY

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	3
1.1.1. Problem Cümlesi.....	3
1.1.2. Alt Problemler	4
1.2. Araştırmanın Önemi	5
1.3. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Tanımlar.....	6
BÖLÜM II.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Sanat	7
2.2. Sanat Eğitimi	8
2.2.1. Sanat Eğitiminin Gerekliği	9
2.2.2. Görsel Sanatlar Eğitimi	11

2.2.2.1. Görsel Sanatlar Dersi Temel Amaçları.....	11
2.2.2.2. Görsel Sanatlar Eğitiminin Özel Amaçları.....	12
2.2.3. Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri.....	13
2.2.4. Sanat Eğitimi Sorunları.....	13
2.2.4.1. Ülkemizde Gözlenen Sanat Eğitimi Sorunları.....	14
2.2.5. Sanat Eğitiminin Gelişimini Etkileyen Sorunlar	15
2.2.5.1. Kişisel Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar	15
2.2.5.2. Toplumsal Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar.....	16
2.2.5.3. Ekonomik Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar	16
2.2.5.4. Çevresel Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar	16
2.2.5.5. Fiziki Çevreden Kaynaklanan Sorunlar	17
2.2.6. İlgili Araştırmalar	17
BÖLÜM III	21
YÖNTEM.....	21
3.1. Araştırmanın Modeli.....	21
3.2. Evren ve Örneklem	21
3.3. Verileri Toplanma Teknikleri	22
3.3.1. Yapı Geçerliği Çalışması	22
3.3.2. Açıklayıcı Faktör Analizi	22
3.3.3. Güvenirlilik.....	25
3.4. Verilerin Toplanması	26
3.5. Verilerin Analizi	28
4. BÖLÜM.....	30
BULGULAR VE YORUM.....	30
4.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular	30

4.1.1. 8. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları Arasındaki Farklılıklara Yönelik Bulgular	30
4.1.2. 8.Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeğinde Bulunan Maddelere İlişkin Tutumları Arasındaki Farklılıklara Yönelik Bulgular	34
4.1.2.1. Önem Alt Faktörüne İlişkin Bulgular	38
4.1.2.2. Sorumluluk Alt Faktörüne İlişkin Bulgular	40
4.1.2.3. Kazanım Alt Faktörlerine İlişkin Bulgular	42
4.1.2.4. Olumsuz Tutum Alt Faktörüne İlişkin Bulgular	47
4.1.3. 8.Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları Arasında Çevre Faktörüne Yönelik Bulgular	54
4.1.4. 8.Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları Arasında Cinsiyet Farklılıklarına Yönelik Bulgular	56
5. BÖLÜM.....	60
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	60
5.1. Sonuç	60
5.2. Öneriler	62
KAYNAKÇA	63
EKLER.....	67
EK-1. Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği.....	68
EK-2. Ölçeğin Madde Ortalamaları İçin t -Test Sonuçları.....	70
EK-3. Video Örneklerinden Kesitler.....	76

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. <i>KMO Örneklem Yeterliliği Ölçütü</i>	23
Tablo 2. <i>KMO ve Bartlett Küresellik Testi</i>	23
Tablo 3. <i>Ölçeğin Faktör Yapısına İlişkin Bilgiler</i>	24
Tablo 4. <i>Ölçeğin Faktör Yapısına İlişkin Bilgiler</i>	25
Tablo 5. <i>Cronbach Alfa Örneklem Yeterliliği Ölçütü</i>	25
Tablo 6. <i>Deney Ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	26
Tablo 7. <i>Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	27
Tablo 8. <i>Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	27
Tablo 9. <i>Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	27
Tablo 10. <i>Tutum Ölçeği Puan Aralığı</i>	29
Tablo 11. <i>23 Nisan Ortaokulu Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	30
Tablo 12. <i>Deney Grubu Öğrencilerin Öntest – Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	31
Tablo 13. <i>Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest – Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	31
Tablo 14. <i>Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	32

Tablo 15. <i>Kılıçaslan Ortaokulu Deney Ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	32
Tablo 16. <i>Deney Grubu Öğrencilerin Öntest – Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	33
Tablo 17. <i>Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest – Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	33
Tablo 18. <i>Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	34
Tablo 19. <i>8. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeğinde Bulunan Maddelere İlişkin Tutumları</i>	36
Tablo 20. <i>8.Sınıfta Öğrenim Gören Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine Verdiği Öneme İlişkin Tutum Puanlarının T Test Sonuçları</i>	38
Tablo 21. <i>8.Sınıfta Öğrenim Gören Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine Olan Sorumluluk Düzeyine İlişkin Tutum Puanlarının T Test Sonuçları</i>	41
Tablo 22. <i>8.Sınıfta Öğrenim Gören Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersinin Sağladığı Kazanımlara Yönelik Tutum Puanlarının T Test Sonuçları</i>	43
Tablo 23. <i>8.Sınıfta Öğrenim Gören Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Olumsuz Tutum Puanlarının T Test Sonuçları</i>	48
Tablo 24. <i>Kılıçaslan ve 23 Nisan Ortaokullarında Öğrenim Gören Deney Grubu Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutum Puanlarının T Test Sonuçları</i>	54
Tablo 25. <i>Kılıçaslan ve 23 Nisan Ortaokullarında Öğrenim Gören Kontrol Grubu Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutum Puanlarının T Test Sonuçları</i>	55
Tablo 26. <i>Kılıçaslan ve 23 Nisan Ortaokullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutum Puanlarının T Test Sonuçları</i>	55
Tablo 27 <i>Deney Grubu Öğrencilerin Cinsiyet Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	56
Tablo 28 <i>Kontrol Grubu Öğrencilerin Cinsiyet Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	57
Tablo 29 <i>Kılıçaslan Okulundaki Öğrencilerin Cinsiyet Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları</i>	57

Tablo 30 23 *Nisan Okulundaki Öğrencilerin Cinsiyet Puanlarına İlişkin T-Testi*
Sonuçları58

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

KMO	Örnekleme Uygunluk Katsayısı (Kaiser-Mayer-Olkin)
Meb	Milli Eğitim Bakanlığı
N	Aritmetik Ortalama
ÖSKD	Öntest Sontest Gruplu Desen
p	Anlamlılık Düzeyi
SPSS	Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı (Statistical Package For Social Sciences)
Ss	Standart Sapma
Vd	ve diğerleri

BÖLÜM I

GİRİŞ

Hayatı kimse sanat olmaksızın hayal edemezdi (Alakuş ve Özsoy, 2007, s.44). Sanat eğitiminde hem çocuklar hem de yetişkinler hedef kitleyi oluşturur. Bu dönem bireylerin nitelikli eğitim alabilmesi, Türkiye'nin geleceği açısından son derece önemlidir. Çünkü donanımlı, nitelikli bir eğitimle yetiştirilmemiş nesil, geleceğin teminatı olamaz. Bu yüzden, “Sanat eğitimi, gerek okul öncesinden üniversite düzeyine kadar uygulanan örgün; gerekse boş zamanları değerlendirme, bir hobi alanı olarak ömür boyu sürebilecek niteliğiyle en önemli eğitim alanlarından biri olmaya devam edecektir” (Özsoy, 2003, s.15).

Çağdaş uygarlık düzeyini yakalamak yaratıcı düşüncenin geliştirilmesiyle mümkündür. Hem genel hem de sanatsal anlamda yaratıcı düşüncenin geliştirilmesi için sanat eğitimi, okul öncesi dönemden başlayarak temel, orta, yüksek eğitim ve meslek süreci ile birlikte meslek sonrası da verilmesi gereken bir alan olarak görülmelidir. Bu anlamda sanat eğitimi diğer derslerin bir tamamlayıcısı olarak değil, bilakis kendi öznel yapısı gereği verilmesi gereken zorunlu bir alan olarak kabul edilmelidir (Alakuş, Mercin 2007). Sanat, günlük hayatımızda en az fen ve sosyal bilimler ve diğer alanlar kadar önemlidir. Ne yazık ki toplumumuzda, görsel sanatlara sürekli olarak en son düşünülecek şey olarak bakılmaktadır (Alakuş ve Özsoy,2007,s.44). Matematik ya da Türkçe dersinin izlencelerde varlık nedenleri geçmişten günümüze sorgulanmaz ya da önemi tartışılmazken, görsel sanatlar dersi tarih boyunca haklı gerekçeler bularak varlığını hep savunmak durumunda kalmıştır (Kırıçoğlu, 2009, s.9). Tarih boyunca değişmeyen bu gerçek günümüzdeki eğitim sistemimizde etkisini göstermektedir. Sınava dayalı eğitim sistemimizde sınava tabi oldukları derslere yoğunlaşan öğrenciler değil diğer branş öğretmenleri, okul idaresi ve veliler de sanat eğitimini önemsiz olarak düşünmektedir.

Evrensel olan şeyler, insan veya sanatın kendisi hakkında başka şeyler anlatmaktadır. Sanat aynı zamanda bir bilgi tarzıdır ve sanat dünyası, bilim ya da felsefe dünyasındaki bilgiler

kadar değerli, insana yararlı bilgilerdir (S.Buyurgan ve Buyurgan,2007, s.16). Sanat eğitimi, insanın genel eğitimi içerisinde önemli bir yere sahiptir. Yaygın bir biçimde düşünüldüğü gibi, sanat eğitimi yalnızca yeteneklilerin eğitimi için bir “lüks” değil, herkes için gerekli bir kişilik eğitimidir (S.Buyurgan ve Buyurgan,2007, s.22). Sanat eğitimi sadece yetenekli öğrencilerin eğitimi için gerekli değildir, sanat eğitiminin her bireyin eğitimine katkısı vardır. Öğrenciler sanatçı olmaları için değil, estetik açıdan gelişmiş bireyler olabilmesi için sanat eğitimi almalıdırlar.

Atatürk, “Sanat ve sanatçıdan yoksun milletler, öteki milletlerin ayakları altında ezilmeye mahkûmdur.” özdeyişiyle sanatın önemine vurgu yapmıştır. İdeal plastik sanatlar eğitimi için, eğitimin verildiği ortam, hem eğitici, hem de eğitilen için önemli rol oynar. Öğrencilerin; etkinliklere katılmaları ve uygulamalar yapmaları, öğrenmelerini artırır. Öğrenciyi etkin kılacak öğretim yöntemlerinin seçilmesi kadar, hem öğrencileri hem de eğitmeni başarılı yapan, eğitimin verildiği ortamdır. Eğitim ortamında; eğitim araçları ve gereçlerinin uygun sayıda, nitelikte ve uygun ortamda olması gereklidir. Öğrenmeye elverişli fiziki ortam hazırlanmadıkça öğrenme gerçekleşemez (Erbay, 2000,s.194).

Görsel sanatlar eğitiminin, insanın genel eğitimi içerisinde önemli bir yere sahip olduğu düşünülmektedir. Ama yapılan araştırmalar incelendiğinde ve birçok kaynaktan ulaşıldığı üzere sanat eğitime toplumumuzda gereken önemin verilmediği görülmektedir.

“8. sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları” konulu araştırmada ilk olarak problem ve alt problemler belirlenmiştir. Problem ve alt problemler sebepleri ile birlikte tanımlandıktan sonra araştırmanın amacı belirlenmiş, konunun önemi hakkında bilgi verilmiştir. Araştırmada söz konusu olan varsayımlar ve sınırlılıklar belirlendikten sonra konu ile ilgili literatür gözden geçirilmiş, kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Çalışma yapılacak olan grubun 8. sınıf olarak belirlenmesinin amacı, liselere hazırlık sınavına girecek olan öğrencilerin branş derslerine yoğunlaştıkları bu dönemde görsel sanatlar dersine ilişkin tutumlarının belirlenmek istenmesidir. Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları etkileyen faktörler dikkate alındığında; öğretmen ve öğrenci faktörlerinin dışında çevre faktörünün de etkisinin büyük olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin içinde yaşadığı çevre de sosyoekonomik açıdan farklılıklar gözetebilmektedir. Sosyoekonomik açıdan farklılıkları göz önünde bulundurarak öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarını ve tutumlar arasında nasıl bir ilişki olduğunu belirlemek araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumun belirlenmesi için sosyokültürel ve sosyoekonomik

farklılıkların etkisini ortaya çıkarmak amacıyla, Aksaray şehrinde ekonomik açıdan farklı, iki semt okulu belirlenmiştir.

1.1. Problem Durumu

Bireyin eğitiminde son derece önemli olan, kişiliğinin ve özgüven duygusunun gelişimine katkı sağlayan Görsel Sanatlar eğitiminin, ne yazık ki günümüzde gerek ailelerin gerekse branş öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin derse yönelik ön yargıları ya da olumsuz tutumları nedeniyle etkililiği azaltılmaya çalışılmaktadır. Görsel sanatlar eğitimi, bir disiplin alanlı olmaktan çok çocukların boş zamanlarını değerlendirebileceği bir takım etkinliklerin yapıldığı bir uğraşı olarak düşünülmektedir (Kırıçoğlu, 2005, s.5)

Başarının genellikle testlerle ya da yazılı sınavlarla değerlendirildiği günümüzde, Görsel Sanatlar dersi gibi bireyin zihinsel yetilerine, duygu ve düşüncelerine hitap eden, duygularını görsel yolla dışa vurmasını sağlayan bir dersin önemi yeterince kabul görmemektedir. Görsel Sanatlar dersinin sadece yetenekli öğrenciler için gerekli olduğu düşüncesi günden güne yaygın hale gelmektedir. Ders süresinin yetersiz olması, öğrenci tutumlarını olumlu yönde geliştirmeye çalışan Görsel Sanatlar öğretmenlerini, hedeflenen amaca ulaştırma yolunda sınırlandırdığı görülmektedir. Bu kapsamda, Görsel Sanatlar eğitiminin haftada bir saat zaman diliminde verilmeye çalışılması da ayrı bir sorun teşkil etmektedir. Yaşanan bu olumsuzluklar, öğrencilerin görsel sanatlar eğitimine ilişkin tutumlarını etkilemektedir.

Sanat eğitiminin gelişimini etkileyen sorunlar incelendiğinde kişisel yapıdan kaynaklanan sorunlar dışında; fiziksel, ekonomik, toplumsal ve çevresel yapıdan kaynaklanan sorunlar ortaya çıkmaktadır. İşte bu nedenle, çocukların eğitim sürecinde, sanat eğitimiyle desteklenmiş olan psikolojik ve sosyal ortamların, çocuğa sanat etkinlikleri sevdirmek ve Görsel Sanatlar dersine olan tutumlarını tespit etmek açısından son derece önemli olduğu düşünülmektedir. Fiziksel ve sosyal ortamların öğrenci tutumları üzerindeki etkisinin yanında, ailenin ve çevrenin öğrenci üzerindeki etkisine bağlı olarak gereksiz bir ders olduğu düşüncesi ile sınıf ortamına gelen öğrencide, Görsel Sanatlar dersine ilişkin nasıl bir tutum ortaya çıktığı merak edilmektedir.

1.1.1. Problem Cümlesi

- Sosyoekonomik farklılık barındıran çevrelerde öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında farklılık var mıdır?

1.1.2. Alt Problemler

- EAD ortaokulda öğrenim gören deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öntest tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- EAD ortaokulda öğrenim gören deney grubu öğrencilerinin Öntest – Sontest çalışmalarının arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- EAD ortaokulda öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerinin Öntest – Sontest çalışmalarının arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- EAD ortaokulda öğrenim gören deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sontest tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- EAA ortaokulda öğrenim gören deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öntest tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- EAA ortaokulda öğrenim gören deney grubu öğrencilerinin Öntest – Sontest çalışmalarının arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- EAA ortaokulda öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerinin Öntest – Sontest çalışmalarının arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- EAA ortaokulda öğrenim gören deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sontest tutum puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?
- Önem alt faktörü için, Öntest – Sontest çalışmalarının arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Sorumluluk alt faktörü için, Öntest – Sontest çalışmalarının arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Kazanım alt faktörü için, Öntest – Sontest çalışmalarının arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- Olumsuz tutum alt faktörü için, Öntest – Sontest çalışmalarının arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
- 8. sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında çevre faktörünün etkisi var mıdır?
- EAA ve EAD ortaokullarda öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?
- EAA ve EAD ortaokullarda öğrenim gören deney grubu öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılaşma var mıdır?

- 8. sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında cinsiyet faktörünün etkisi var mıdır?
- 8. Sınıfta öğrenim gören deney grubu öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında cinsiyet faktörünün etkisi var mıdır?
- 8. Sınıfta öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında cinsiyet faktörünün etkisi var mıdır?
- EAA ortaokulda öğrenim gören öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında cinsiyet faktörünün etkisi var mıdır?
- EAD ortaokulda öğrenim gören öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında cinsiyet faktörünün etkisi var mıdır?

1.2. Araştırmanın Önemi

Görsel Sanatlar eğitiminin, diğer bilim dalları arasında yerinin sorgulandığı günümüzde öğrencilerin bireysel olarak Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları belirlenmek istenmiştir. Geçmişten günümüze Görsel Sanatlar dersiyle ilgili var olan tabuların yıkılarak bu dersin öğrenciler üzerindeki gerçek etkisi belirlenmek istenmiştir. Sosyoekonomik düzeyleri farklı öğrencilerin dersle ilgili tutumları incelenerek ekonomik düzeyin ders üzerindeki etkisi ortaya konmak istenmiştir.

Öğrencilerin Görsel Sanatlar eğitimine karşı tutumları birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Bu çalışmada diğer çalışmalardan farklı olan evrenin ve örneklemin farklı olması ayrıca çalışılan öğrenci grubunun aynı yaş grubundaki öğrencilerden seçilip bu öğrencilerin tutumlarının birbiriyle karşılaştırılacak olmasıdır.

1.3. Araştırmanın Varsayımları

Bu araştırma ile kaynaklardan ve kişilerden alınan bilgilerin gerçeği yansıttığı, araştırmaya alınan örneklerin çalışma grubunu doğru temsil ettiği, hazırlanan bilgi formlarının geçerliliği için uzman kanısının yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmada Görsel Sanatlar dersine yönelik tutumlara ilişkin bulgular 2013-2014 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.

2. Araştırma Aksaray/ Merkez Kılıçarslan Ortaokulu ve 23 Nisan Ortaokulu ile sınırlıdır.
3. Araştırma adı geçen ortaokulların 8. Sınıfları ile sınırlıdır.
4. Araştırma bu okullarda öğrenim gören 114 ğrenci ile sınırlıdır.
5. Görsel Sanatlar dersine yönelik tutumlar, araştırmacı tarafından geliştirilen GSD tutum leği ve görüşme formunun uygulanması ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Sanat: Bir duygunun, tasarımın veya güzelliğin anlatımında kullanılan yöntemlerin tamamı veya bu anlatım sonucunda ortaya çıkan üstün yaratıcılık (Türk Dil Kurumu, 1994; 641).

Eğitim: Belli bir konuda, bir bilgi ve bilim dalında yetiştirme ve geliştirme (Türk Dil Kurumu, 1994;262).

Sanat Eğitimi: Sanat eğitimi, bireyin zihinsel, duygusal, bedensel eğitimi bütünlüğü içinde estetik duygularının geliştirilmesi, yeteneğinin olgunlaştırılması ve yaratıcılığının aktarılması için yapılan eğitim çabasıdır (Keser,2009, s.296).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sanat

Yüzyıllardan beri günümüze kadar insanla doğarak gelişen sanat, insanoğlunun yüzyıllar önce mağara duvarlarına çizdiği resimlerden bu yana, varlığını her çalışmada göstermiş, insanın vazgeçemediği bir gereksinim tesadüfi ya da bilinçli bir şekilde ortaya çıkmıştır. Sanatın keşfi ile birlikte insanlar, her geçen gün yeni arayışlar içerisine girerek bilimde doğruyu; sanatta ise güzeli bulmaya çalışmışlardır. Kendini bulma çabası olarak ifade edilen bu süreçte sanat farklı şekillerde ele alınmış ve insanlar onu kendi bakış açıları ile ifade ederek, tanımlamışlardır (Erbay, 2000, s.3).

Sanat açık kavram olduğu için, tanımında sanatçılar, eleştirmenler, sanat tarihçiler, sanat bilimciler ve sanat eleştirmenler anlaşamıyorlar. Sanat herkes içindir, herkesin söyleyeceği bir şeyler vardır (Boydaş, 2007, s.1). Sanatın kesin bir tanımını yapmak mümkün değildir. İnsanoğlunun bilinen yazılı tarihinin başından beri önemli bir olgu olan sanatı, düşünürler ve sanatçılar çok çeşitli ve farklı olarak algılamış ve ifade etmişlerdir (Alakuş ve Özsoy,2009,s.37).

Platon'a göre sanat doğanın bir yansımasıdır ve sanatçı doğada var olan nesne, olay ya da varlıkları eserine aktararak, aslında doğayı taklit etmiştir. Dolayısıyla doğaya sadık kalarak, nesne, olay ya da varlıkları kendi duygu ve düşüncelerini katmadan salt bir gerçeklikle anlatır. Aristo' ya göre sanat, doğa ile insanın duygu dünyasının bir sentezidir. Sanatçının taklitleri ya da varlıkları kendi duygu dünyasının sonucudur (Özsoy, 2007, s. 19). Sanatçı doğayı olduğu gibi yansıtmak yerine onu yorumlar, doğayı kendi bakış açısı ile görsel olarak ifade eder. Sydney Calvin' e göre sanat, insanların sahip olduğu beceri ve deneyimlere bağlı olarak, önceden bildikleri ile sonradan öğrendikleri bilgileri birbirleri ile ilişkilendirerek ustalıkla kullanma süreci olarak tanımlanmıştır. Tolstoy ise sanatı, “İnsanın, bir zamanlar yaşamış olduğu duyguyu, kendinde canlandırdıktan sonra, aynı duyguyu başkalarının

hissedebilmesi için, hareket, ses, çizgi, renk ya da sözcüklerle ifadesi” olarak tanımlamıştır (Erbay,2000, s.4-5). San’a göre sanat, Kişinin duygu ve düşünce arasındaki iç içe geçmiş bir bağlantıyı vurgulamaktadır. Bu bağlantının sağlanması eğitimin temel amaçlarından biri olduğuna göre, sanat eğitiminin genel eğitim sistemi içerisinde yer alması, eğitim sürecini daha etkili kılabilen bir güce sahip olmasını sağlamaktadır (Ertük,2011,s.2).

Sanat bir anlatım aracıdır; dil ifade için nasıl mürekkep, kâğıt, baskı makinesi vb. kullanıyorsa sanat da kendi malzemesiyle birçok mesajlar taşımaktadır. Evrensel olan şeyler, insan veya sanatın kendisi hakkında başka şeyler anlatmaktadır. Sanat aynı zamanda bir bilgi tarzıdır ve sanat dünyası, bilim ya da felsefe dünyasındaki bilgiler kadar değerli, insana yararlı bilgilerdir (S. Buyurgan ve Buyurgan,2007, s.16).

2.2. Sanat Eğitimi

Sanat eğitimi, çocuğun kendini özgürce ifade edebileceği güvenilir bir ortamdır. Çocuğun kişiliğinin gelişmesinde önemli rol oynar. Sanat eğitimi; özgür, barışçı, insancıl, yaratıcı, değişen şartlara göre kendini yenileyebilen çocukların yetişmesi için vazgeçilmez bir dünyadır (S.Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.23). Sanat eğitiminin amacı, çocuğun doğuştan getirdiklerini saptamak yanında, bunları geliştirmek, çocuğa sağlanacak her türlü öğretim olanağı ile onu sanatsal ve estetik sorunların üstesinden gelecek duruma getirmektir (Kırıçoğlu, 2005, s.74). Bu nedenle sanat eğitimi, bireyin her açıdan gelişerek duygusal doyuma ulaşmasını sağlamaktadır. Bunun yanında sanat eğitiminin bireyin yaratıcılık yönünü teşvik etmesi kadar, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yönünü de geliştirmeye dönük olduğunu göstermektedir.

Bireyin bilişsel ve davranışsal yönünün gelişimine katkı sağlayan sanat eğitimi, insan eğitiminin esas alındığı “sanat yoluyla eğitim” sürecini kapsayan bir yaklaşımla, bireyin duygu yanını da geliştirmeyi amaç edinir. Sanat yoluyla eğitim bireyin duygusal yaşantısına ağırlık vererek, duygu ve düşüncelerinin ya da yaratıcılığının aklın denetimi ile sınırlandırılması durumunu dengelemektedir. Sanat yoluyla eğitim, bireyin psikolojik olarak rahatlamasına ve kendini özgürce ifade ederek hem duygusal yönünün hem de kişiliğinin gelişmesine fırsat verir. Ayrıca bireyin kendi ilgi ve yeteneklerini tanıyarak, kendini başkalarına kabul ettirmesini sağlar (San, 1983, s.218).

Sanat eğitimi, genel eğitimin bütünlüycü ve birleştirici bir unsurudur. Çünkü her işte yaratıcılık temel ögedir. Yaratıcılık yalnız zihinsel bir olguda değildir. Bunun yanında

duyular, duygular, imgeleme gücü, yetenekler ve tümünün birbiriyle bütünleşmesi yaratmada rol oynar (Koç,2011,s.14). Sanat eğitimi; kişiye estetik yargı yapabilme konusunda yardımcı olmayı amaçlarken, yeni biçimleri hissedip, eğlenmeyi ve heyecanlarını doğru biçimlerde yönlendirmeyi öğretir. Demek ki sanat eğitimi, sanatçı yetiştirmeye değil; yetiştirmek durumunda olduğu her kişiyi, yaratıcılığa yöneltip, onun bilgisel, bilişsel, duygusal ve duygusal eğitim ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Sanat eğitimi; gözlem yapma, özgün buluş ve kişisel yaklaşımları destekler, pratik düşünceyi geliştirir. Olayları, olmadan da beyinde gerçekleştirebilme gücünü artırır. Bireyin el becerisini geliştirir ve sentez yapmasına yardımcı olur (Emir,2009, s.9).

Sanat eğitiminin bir başka boyutu da sanatın tam olarak anlaşılabilmesini amaç edinen “sanat için eğitim” dir. Sanat için eğitim, bireyin duygusal yaşantısı yerine sanatın öğretilbilir olması üzerinde durur. Bilim ve teknolojinin somut ve gerçekçi bir yaklaşım üzerine kurularak dayandırıldığı bilimsel ya da teknolojik gerçeklerden hareketle, sanat eğitiminin de tamamen aklın temellerine dayandırılarak, duygu ve düşüncelerin akıl süzgecinden geçirilmesi görüşünü savunur. Buna göre, sanat için eğitim, bireyin zihinsel yeteneklerini ön plansa tutarak, kişinin karşılaştığı durum ya da olayları önce sözlü olarak ifade edip kavramsallaştırmasını daha sonra da bu kavramlar üzerinde düşünerek, onların eleştirel bir bakış açısıyla yargılayıp, akıl yolu ile değerlendirmesi sürecini savunur (San, 1983, s. 218).

Sanat eğitimi eğer zamanında verilmezse, birey estetik bakış açısı kazanamayacağı gibi, başkalarının duygu ve düşüncelerine saygılı olma, başka kültürlere değer verme, onların sanatsal, tarihi ve kültürel geçmişlerini öğrenme, sanat eserlerini koruma ve önemseme bilinci kazanma gibi davranışları da gerçekleştiremeyecektir (Alakuş ve Mercin, 2007, s.17). Bu amaçla bireye sanatı sevdirmek genel eğitimin ve sanat eğitiminin başlıca görevi olmalıdır. Bu durum hem bireyin hem de çevrenin sanat eğitiminin gerekliliği konusunda bilinçlendirilmesini ve sanatsal açıdan gelişimini sağlayacaktır.

2.2.1. Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Güzel Sanatların bir ülke için gerekliliğine büyük önem veren Atatürk, “Sanat ve sanatçıdan yoksun milletler, öteki milletlerin ayakları altında ezilmeye mahkûmdur.” özdeyişleriyle sanatın önemine vurgu yapmıştır.

Sanatın, kişiliği geliştirmesinde üç yönden kuşatıcı bir etkisi vardır:

1. Yaratma süreciyle bir değer üretmenin gururunu yaşama,

2. Kendisini dışı vurarak var olmanın bilincini duyumsama,
3. Kendisiyle dış evrendeki nesnelere arasındaki ilişkilerin düzeniyle ilgili yasaların (ilke ve kuralların) gizini keşfederek yaşamının hazzını duyumsama (Gençaydın, 1990, s.5).

Sanat, bireyin yaşamının hemen hemen her anında onun ayrılmaz bir parçasıdır denilebilir. Çünkü “insanlar her nereye bakarlarsa baksınlar sanat ve tasarım çalışmalarını görebilirler. Sanat biçimleri ve tasarım ürünleri hemen her gün insanlara, kullandıkları bir sabah kahvaltısı tabağında, elbiselerinde, mobilyalarında, sofraya takımlarında görünür”. Bu durum sanatın birey açısından ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Sanat eğitiminin gerekliliği; bireysel, ekonomik, psikolojik, sosyolojik ve politik gibi farklı birkaç açıdan da ele alınmıştır. Özellikle çocuk resimlerine ruhsal ve gelişimsel boyuttaki yaklaşımlar dikkate alınarak, bu resimlerde çocuğun çok yönlü gelişiminin egemen olduğu belirtilmiştir (Alakuş, Mercin 2007, s.15-18). Çocuğun nesnel dünya ile kurduğu ilişkinin ve o çevreyi değiştirme yolundaki yaratıcı eylemin bir göstergesi sayarlar. Çocuk resimleri düzenleyici, bütünleyici bir işleve sahiptir. Resim yapmak için duysal, olgusal, zihinsel boyutlarda işlem yapan çocuğun resim çalışmaları zihinsel gelişmeye fırsat oluşturur (Kırıçoğlu, 2005, s.56). Sanat eğitiminin diğer bir boyutu bireyin gözlem yapma yeteneğini geliştirmesidir. Ayrıca sanat eğitimi bireye kişisel bakış açısıyla yaklaşabilmeyi öğretir. Dolayısıyla sanat eğitimi sayesinde birey farklı deneyimleri yaparak yaşayarak öğrenirken, tüm bunlar üzerinde düşünmeyi de öğrenir.

Sanat, hayatımızda en az fen ya da matematik dersleri kadar önemlidir. Ne yazık ki toplumumuzda, Görsel Sanatlara en son düşünülecek ders olarak bakılmaktadır. Matematik ya da Türkçe dersinin izlencelerde varlık nedenleri geçmişten günümüze sorgulanmaz ya da önemi tartışılmazken, görsel sanatlar dersi tarih boyunca haklı gerekçeler bularak varlığını hep savunmak durumunda kalmıştır (Kırıçoğlu, 2009, s.9). Sanat günlük hayatımızda en az fen ve sosyal bilimler ve diğer alanlar kadar önemlidir. Hâlbuki her bireyi yakından ilgilendiren görsel sanatlar nesnelere nasıl görüldüğünü, uyumlu düzen ve kuruluşun nasıl oluşturulduğunu en güzel sergileyen alandır. Biliyoruz ki insanlar seçimlerinde sürekli estetik kararlar verirler, beğenilerini ortaya koyarlar (Türe, 2007). Giydiğimiz kıyafetin rengi, yemek yediğimiz kâse, sokakların parkların hatta insan eliyle yapılan binaların tasarımlarından su içtiğimiz şişenin ambalajına kadar her şeyin estetik etkisini yansıttığı “Görsel Sanatların” günlük hayatımızın önemli bir parçasını oluşturduğu bir gerçektir (Özsoy, 2007, s.44).

2.2.2. Görsel Sanatlar Eğitimi

2.2.2.1. Görsel Sanatlar Dersi Temel Amaçları

1. Estetik Amaçlar:

- Öğrencinin, sanatın ve sanat eserlerinin her zaman önemsenecek birer değer olduğunu kavramasını sağlamak,
- Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden ve doğadan haz alma, onlarla gurur duyma ve onları koruma bilincini kazandırmak,
- Öğrenciye görsel sanatlar sevgisi ve bu sevgiyi hayatının her alanına yansıtabilme, bunu davranış biçimi haline getirebilme yeterliliği kazandırmak,
- Öğrenciye, doğadan seçtiği veya insan eli ile üretilen nesnelere estetik birikimini kullanarak değerlendirme bilinci kazandırmak,
- Öğrenciye kendini ifade edebilmede estetik değerlerden yararlanma yeteneği kazandırmaktır.

2. Algısal Amaçlar:

- Öğrencinin algı birikimini ve hayal gücünü geliştirmek,
- Öğrencinin görsel algı ve birikimlerini sanatsal anlatımlara dönüştürebilmesine imkân tanımak,
- Birikimlerini başka alanlarda kullanabilme becerisini geliştirmek,
- Bilgi ve birikimini sanatsal uygulamaya dönüştürme yeteneği kazandırmak,
- Yeni durumlar karşısında özgün çözümler geliştirme becerisi kazandırmaktır.

3. Teknik Amaçlar:

- Öğrenciye her türlü araç-gereci kullanarak görsel anlatım diline dönüştürme isteği ve kullanma becerisi kazandırarak öğrencinin kendini geliştirmesine imkân tanımak,
- Öğrenciye değişik tekniklerle elde edilen sonuçların etkilerini sezdirebilmek ve öğrencinin farklılıklardan zevk alabilmesini sağlamak,
- Öğrenciyi farklı tekniklerin getireceği anlatım zenginliğinin farkına vardırabilmek,
- Kullandığı tekniklerin dışında yeni teknikler arama isteği ve cesareti kazandırmak,
- Öğrenciye, amacına uygun malzemeyi seçme, malzemedен anlam çıkarma becerisi kazandırmak,

- Öğrenciye kendini ifade etme sürecinde çıkacak sorunlara teknik çözümler üretebilme becerisi ve güveni kazandırmaktır.

4. Bireysel ve Toplumsal Amaçlar

- Öğrenciye yaşamı ve doğayı gözlemlene duyarlılığı kazandırmak,
- Öğrenciye seçme, ayıklama, birleştirme, yeniden organize etme becerileri kazandırmak; analiz ve sentez yeteneği ile eleştirel bakış açısını geliştirmek,
- Öğrencinin yeteneklerini fark etmesini, kendine güven duygusu kazanmasını ve kendini geliştirmesini sağlamak,
- Öğrencinin görsel biçimlendirme çalışmaları ile kendini ifade etmesini sağlamak,
- Öğrencinin ilgisini, bu alandaki çeşitli kaynaklarla besleyebilmek (müze, galeri, tarihi eser vb.) ve bu yolla geçmişine sahip çıkma ve geleceğini yapılandırma bilinci kazandırmak,
- Öğrencinin her alanda kullanabileceği yaratıcı davranışlar geliştirmesini sağlamak,
- Öğrencinin ulusal ve evrensel sanat eserlerini ve sanatçıları tanımasını sağlamak,
- Ulusal ve evrensel değerleri tanıyabilme ve anlayabilme bilincini kazandırmak,
- Geçmişten günümüze miras kalan sanat eserlerinden haz alma ve onur duyma hassasiyeti kazandırmak,
- İş birliği yapma, paylaşma, sorumluluk alma, kendine saygı duyduğu kadar başkalarına da saygı duyma bilinci ve duyarlılığı kazandırmak,
- Öğrencinin ruh sağlığını koruma, iç dünyasını anlatma ve bedenine saygı duyma bilinci geliştirmesini sağlamak,
- Öğrenciye aklını, duygularını, zevklerini sorgulama bilinci kazandırmaktır.

2.2.2.2. Görsel Sanatlar Eğitiminin Özel Amaçları

Temel amaçların dört ana sınıflamasına dayanarak belirlenen aşağıdaki özel amaçlar sanat eğitimcileri için kullanışlı bir liste olabilir. Bu özel amaçlar (Alakuş ve Özsoy,2009, s.45-46);

- Gerek çağdaş, gerekse geçmiş kültürlerle sanat, görsel sanatlar, tasarım ve el sanatlarının katkısının, özelliğinin ve anlamının geçmiş bir şekilde anlaşmasını sağlamak;
- Gerçeğin görsel, uzamsal (derinlikli) ve kavramsal modellerinin yapılanmasına temel oluşturan algısal yeti ve yetenekleri geliştirmek;
- Görsel okur –yazarlığı, görsel imgeleri (imajları) okumada ve değerlendirmede rahatlık ve yeterlilik sağlamak;

- Çevredeki görsel biçimlerin niteliğinin ve bu biçimlerin hayali olarak yeniden oluşturmasının bir duyarlılığı geliştirmek;
- Görsel biçimlerin uygulamalı ve yaratıcı kullanımı yoluyla kişisel anlatım güçlerini ve kişisel gerçeğin keşfini sağlamak;
- Öğrencilerin kendilerine ve başkalarına ait sanatsal çalışmalarıyla ilgili düşünceleri, görüşleri ve duyguları kavrama, ifade etme ve paylaşma yeteneği kazandırmak;
- Sanat, görsel sanatlar, tasarım ve el sanatlarında özel ve kişisel eğilim oluşturmak;
- Araç ve gereçleri kullanma yeti ve yeteneğini; farklı araç gereçlerin kullanımına hâkim olmanın, yönetmenin temel kavramlarını anlamayı geliştirmek ve
- Nitelikli bir sanatsal çalışmaya ulaşmak için gerekli olan yeti, yetenek ve çabaya bağlı bir ustalık duyarlılığı ve bu duyarlılığa saygıyı oluşturmak olarak sıralanabilir.

2.2.3. Görsel Sanatlar Eğitiminin İlkeleri

İlköğretimde uygulanacak görsel sanatlar eğitiminde belirlenecek amaçlara ulaşılması için bazı temel ilkelerin göz önünde bulunması gerekmektedir. Bunlar aşağıda sunulmuştur;

- Her çocuk yaratıcıdır.
- Her çocuk farklı bilgi, sezgi, duygu dünyası ve geçmiş hayat tecrübesine sahiptir. Uygulamalarda bireysel farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır.
- Uygulamalarda, görsel sanatlar alanlarına yönelik iki ve üç boyutlu çalışmalar ile çoklu ortam çalışmalarına yer verilmelidir.
- Görsel sanatlar dersi, diğer disiplinlerle birlikte eğitim amaçlarındaki bütünlüğü kurmaya veya bireyin kendini geliştirmesine katkıda bulunmalıdır.
- Dersin işlenişi, ilgi çekici hale getiren öğrenme-öğretme yöntem ve teknikleriyle zenginleştirilmelidir.
- Görsel sanatlar dersi çocuğu temel alır. Öğrenme-öğretme süreci, çocuğun kendine özgü algılama ve anlamlandırma evreni içinde, gelişim basamaklarına göre düzenlenmelidir.
- Değerlendirmede öğretmen, her çocuğun gelişim sürecini, bireysel farklılıklarını, öğretme-öğrenme sürecine katılımını ve sınıf içi performansını göz önünde bulundurmalıdır.

2.2.4. Sanat Eğitimi Sorunları

Çağımızın sürekli değişen ve gelişen koşullarına ayak uydurmak her meslek grubu için önemliken, eğitimciler için bir zorunluluk olmuştur. 21. yüzyılda eğitim kurumları ve eğitimciler yeni taleplerle karşılaşacağından eğitilmiş insan tanımı, öğrenme ve öğretme biçimleri, öğrenilen ve öğretilen değişecek, gelişecektir (Bölükoğlu, 2002, s.247'den akt.

Yılmaz, 2006, s.165). Eğitimde yenilenme, her şeyden çok, birey davranışlarının yenilenmesidir. Yaratıcı, girişimci, üreten, yenilikçi, bireysel sorumluluk sahibi, sürekli kendini yenileyen insanlar bilgi çağının başarılı bireyleri olacaklardır. Bu niteliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi eğitimcilerin ve eğitim sisteminin sorumluluğudur (Atalay, 1996; Bölükoğlu, 2002, s.247'den akt Yılmaz, 2006, s.165).

Genel eğitim dizgesi içinde sanat eğitimi olması gereken ile olan durumun sürekli çeliştiği bir alandır. Bu nedenle de okullarda en sorunlu alanlardan biridir. Çünkü sanat eğitimi öteki alan dersleri gibi kendi başına yerleşmiş, tutarlı bir yapı oluşturmaz (Kırıçoğlu,2005, s.1). Yaşanan bu olumsuzluklar Görsel Sanatlar dersinin sosyoekonomik ve sosyokültürel yaşantıdan kaynaklanan ve bu bağlamda hem aile ve çevreyi hem de öğretmeni ve öğrenciyi olumsuz yönde etkileyen çeşitli sorunlarının günümüz eğitim sistemi içinde yer almasına neden olmuştur.

Görsel Sanatlar eğitiminin etkileyen faktörler değerlendirildiğinde, bu faktörlerin öğrenciler açısından oldukça önemli olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Görsel Sanatlar eğitiminde, derse yönelik gerekli bilgileri veren öğretmen, bireyin sosyalleşme sürecinde önemli rol oynayan aile, bireyin yaşadığı sosyoekonomik ve sosyokültürel değerlerin ve sanatın diğer dersler karşısında ne ifade ettiği gibi faktörlerin öğrenci tutumlarını nasıl etkilediğini belirlenmesi gerekmektedir.

2.2.4.1. Ülkemizde Gözlenen Sanat Eğitimi Sorunları

Sanat eğitimi dolaylı olarak eğitimimizin içeriğini ve niteliğini etkileyen önemli genel sorunlar vardır. Bu sorunlar sanat eğitimi dolaylı ve doğrudan olarak etkilemektedir.

Günümüzde sınav odaklı sistemin getirdiği ilgisizlikle sonuçlanan faktörlerin etkisi, Görsel Sanatlar dersinin etkililiğinin giderek azalmasına neden olmaktadır. Çocuklar, bütün güçleriyle yapılan sınavlara hazırlanırken, öğretmenlerde onları sınav ağırlıklı bir sisteme göre hazırlamakta ve bu hazırlık çabası içinde Görsel Sanatlar dersine verilen önem giderek azalmaktadır. Böylece öğrencilerin çok isteseler bile sanata karşı ilgi, istek ve güçleri kalmamaktadır (Kırıçoğlu,2005, s.1). Bu faktörlerin yanında, gerek ailelerin gerekse branş öğretmenlerinin ve okul yöneticilerinin derse yönelik ön yargıları ya da olumsuz tutumları öğrencileri etkilemekte, Görsel Sanat dersinin sadece yetenekli öğrenciler için olduğu düşüncesi ise, günden güne yaygın hale gelmektedir. Yaşanan bu olumsuzluklar, öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarını da etkilemektedir.

Bireyin içinde bulunduğu fiziksel ve sosyal ortamlar, eğitimde araç gereç eksikliği, öğrencinin kendi içinde yaşadığı psikolojik ya da sosyal çatışmalar, Görsel Sanatlar dersinin kendi işlenişini ve amacına ulaşmasını engellemektedir. Bu doğrultuda nitelikli bir sanat eğitimiyle donatılmış öğretmenler kadar, aile ya da çevresel faktörler çerçevesinde yaşanan sosyoekonomik durumların etkisi altındaki öğrencilerde bu durumdan etkilenmektedir. Bu durum Görsel Sanatlar dersinin etkili ve verimli bir şekilde amacına ulaşmasını sınırlandırmaktadır.

Kökten (2001), tezinde, görsel sanatlar eğitimini; zorunlu eğitimin birinci kademesinden görsel sanatlar dersinin kaldırılması, branş öğretmenlerinin yetersizliği, derslik sayısının azlığından kaynaklı kalabalık sınıfları, ders süresinin yetersiz olması, görsel sanatlar dersinin hem öğretmenler hem de idare tarafından hobi dersi olarak görülmesi ve ülkemizdeki mevcut sınav sistemlerinin sanat eğitimini doğrudan olumsuz yönde etkilemekte olduğunu belirtmiştir.

Türe (2007), tezinde görsel sanatlar eğitiminin hedeflerine ulaşmasını engelleyen pek çok nedenle sorunların yaşandığı bir alan olduğunu vurgulamış, bu sorunların yöneticilerden, öğretmenlerden, okulların fiziki yapılarından kaynaklandığını belirtmiştir.

Daş (2008), tezinde ortaöğretimdeki (lise) öğrencilerin resim dersine karşı ilgi ve tutumları incelenmiş. Bu ilgi ve tutumları belirleyen etmenler tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bu verilerden yola çıkarak; Fiziki koşulların, ailenin sosyoekonomik düzeyinin, eğitim sisteminin, sosyal çevrenin ve öğretmen gibi etmenlerin öğrencinin resim dersine karşı ilgi ve tutumlarında belirleyici olduğu sonucuna ulaşmıştır.

2.2.5. Sanat Eğitiminin Gelişimini Etkileyen Sorunlar

Sanat, uzun yıllar okullarda hak ettiği yeri alamayan bir ders olmuştur. Çoğunlukla bir disiplin alanı olmaktan çok bir boş zaman uğraşı, çocukların rahatlayacağı bir etkinlik toplamı olarak düşünülür. Sanat bu konumuyla okullarda her zaman ikinci derece önemli bir ders durumundadır (Kırıçoğlu,2005,s.5).

2.2.5.1. Kişisel Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar

Eğitim veren kişiler ile eğitim alan kişilerin bilgi, tecrübe, davranış, cinsiyet, yaş gibi belirli fiziki farklılıklar ile bölgesel ve ırksal farklılıkları, bazı kalıtsal özelliklerin etkileri de göz

önünde tutulmalıdır. Zekâ, çeşitli yetenekler, kişilik ve bilgi düzeyleri bakımından bireylerin örgütsel etkinlik ve verimlilikleri de değişmekte, her birey verilen bir duruma aynı biçimde uyum göstermemektedir. İnsanlar; yaptıkları eğitim türü ile bu eğitimin sağladığı davranış biçimleri bakımından da birbirlerinden ayrıcalıklar göstermektedir (Hesapçioğlu, 1987, s. 27-28).

2.2.5.2. Toplumsal Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar

Dağınık yerleşme ve düzensiz şehirleşme, eğitim düzeyinin düşüklüğü, üretim ve teknolojide geri kalmışlık, masraflı ve yavaş işleyen kamu yönetimi gibi toplumsal yapıdan kaynaklanan sorunlar, plastik sanatlar eğitimini de olumsuz etkilemektedir. Bugün eğitim kurumları pek çok sorunla karşı karşıyadır ve bu sorunlar da, kurumlarda verilen eğitimi etkilemektedir. Sanat eğitimi sorunlarının başında; öğrenci kaynağı ve seçimine ilişkin sorunlar önce bireyi sonra ülke genelini etkiler (Erbay, 2000, s.174).

2.2.5.3. Ekonomik Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar

Eğitim ortamında ekonomik şartların yetersizliği, eğitimden alınacak verimi doğrudan olumsuz yönde etkilemektedir. Sanat çalışmalarına ve gelişmesine yardımcı olabilecek yönetim tekniklerinin başarısı, güvenilir gelir kaynaklarına bağlıdır. “Sanat; eğitimiyle ilgili görevleri yürütebilmesi için çeşitli gelir kaynaklarından yararlanmak zorundadır. Önceden ortaya konan bir amaca ulaşabilmek için sanatın geleceğe ait dönemde izleyeceği politikayı ve yapacağı işleri parasal ve sayısal terimlerle açıklayan bir rapor önemli rol oynar” (Erbay, 2000, s.178).

2.2.5.4. Çevresel Yapıdan Kaynaklanan Sorunlar

Sanat eğitiminde; sosyal çevreyle iletişim kaçınılmazdır. Sanat eğitimcisinin, sanat faaliyetine katılan öğrencinin, tüm topluma sanatı yaymak sureti ile sanatın iletişim rolünü de yerine getirmesinde, sergileme önemli rol oynar. Bu sayede öğrenci ve sanat, takdir görür hale gelecek ve ödüllendirilmiş olacaktır. (Erbay, 2000, s.196).

Demirel (2011), tezinde kent okullarında öğrenim gören öğrencilerin, köy okulu öğrencilerine göre, daha olumsuz bir tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Görsel

sanatlar eğitiminin gerekli ya da gereksiz bulunmasında öğrencilerin yaşadığı sosyoekonomik ve sosyokültürel faktörlerin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Emir (2009), tezinin alt problemlerinde köy ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin alt-sosyo ekonomik düzeyde bulunmasının, okulun fiziki ortamının eğitim-öğretime elverişli olmamasının, sanat eğitimi kapsamında yapılan çalışmalara etkisinin neler olduğunu belirlemiş ve öğrenciler görsel sanatlar dersine karşı olumlu bir tutum sergilemişlerdir. Tüm maddi imkânsızlıklara, fiziki şartların olumsuzluğuna rağmen öğrenciler görsel sanatlar dersinden ve resim yapmaktan zevk aldıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

2.2.5.5. Fiziki Çevreden Kaynaklanan Sorunlar

Sanat dersleri konum olarak ikinci plana itilince, öteki olumsuzluklar da bunu izler. Çalışma yerleri yoktur, çalışma süreleri diğer derslere oranla daha azdır. Her öğretim durumu, öğretimin gerçekleşeceği ortama bağlıdır. Çalışma yeri, ders araç gereçleri, çevre düzeni sanatın öğretimini doğrudan etkiler (Kırıçoğlu, 2005, s.7). Etkili bir sanat eğitimi, öğrencinin duygu ve düşüncelerini açığa çıkararak, hayal dünyasını geliştireceği zenginliklerle donatılmış, her türlü araç gereci içinde bulunduran, öğrencinin hem görsel hem de işitsel anlamda doyuma ulaşacağı bir boyutta donatılması gerekmektedir. Öğrencinin duyu organlarına hitap eden bir fiziksel bir ortam, onun sanata olan ilgisini artırarak, yaptığı işin ne kadar gerekli ve önemli olduğunu algılamasına neden olacaktır.

Atölyelerin; öğrencilere hangi yeterliliği kazandıracaksa, o yeterliliğe uygun yapıya ve düzene sahip olması gerekmektedir. Atölye verilecek eğitimin amacına uygun olarak en az 15-30 kişinin kullanabileceği genişlikte olmalıdır. Sanat odalarının kapıları ve genel aydınlatmalı geniş yüksek pencereleri ihtiyaca uygun düzenlenmelidir(Erbay,2000, s.194).

2.2.6. İlgili Araştırmalar

Tez konusu ile ilgili araştırma yapılmıştır ve tarama sonucunda belli kaynaklara ulaşılmıştır.

Atatüre (2001), yüksek lisans tezinde, temeli görsel sanatlara ve tasarıma dayanan resim dersleri amaçlarının gerçekleşme düzeylerinin gözlemleyerek saptanması, öğretmen, okul ve öğrenci birlikteliği içinde yürütülen düşünsel, duygusal, görsel ve bedensel katılımın yer aldığı etkinlikler sürecinin incelenmesi ve nasıl olması gerektiğini araştırmaktadır. Branş

öğretmenlerinin sanat eğitimine farklı bakış açıları analiz edilirken aynı zamanda öğretmenlerin, sanat eğitiminin sağladığı katkıların neler olduğu, görsel sanatlar eğitiminin öğrencilerin duyuşsal (ilgi, tutum, tavır) özelliklerine sağladığı katkılar, görsel sanatlar eğitiminin öğrencilerin zihinsel özelliklerine katkısı, görsel sanatlar eğitiminin öğrencilerin becerilerini ve düşüncelerini geliştirmelerindeki katkısı analiz edilerek değerlendirilmiştir. Öğrencilerin görsel sanatlar eğitimi dersi ile diğer dersler (Matematik, Fen Bilgisi, Türkçe, Sosyal Bilgisi) karşılaştırılarak sonuçlar elde edilmiştir.

Atatüre (2001), araştırmasında Ankara ili merkezinde yer alan sosyokültürel açıdan farklı 3 okulda çalışma yapılmıştır. Araştırmada ortam, öğretmen ve okul yöneticisinin uyumu sağlandığında sanat eğitimindeki başarının arttığı gözlemlenmiştir. Ayrıca sosyokültürel ve sosyoekonomik yapıdaki farklılıkların eğitim kalitesine etkili olmadığı değerlendirilmiştir.

Bayram (1993), tezinde öğrencilerin resim dersine bakış açılarını etkileyen etmenleri belirlemek için anket uygulaması yapmıştır. Anket sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin resim dersine karşı ilgisizliğinin nedenleri olarak; yeteneksiz olduklarını düşündükleri, resim dersini ve öğretmenini sevmedikleri, ailenin tutumu, çalışma ortamının yetersizliği, sürenin kısıtlı oluşu belirlenmiştir ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Demirel (2011), yüksek lisans tezinde sosyoekonomik ve sosyokültürel farklılıkları incelemek için köy ve kent okulu arasında bir ilişki kurmuştur. Trabzon ilinde üçü köy üçü kent olmak üzere 6 okulda 436 öğrenci ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda görsel sanatlar eğitiminin gerekli ya da gereksiz bulunmasında, öğrencilerin yaşadığı sosyoekonomik ve sosyokültürel faktörlerin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmasında kent okullarında öğrenim gören öğrencilerin, köy okulu öğrencilerine göre, daha olumsuz bir tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Kent okullarındaki öğrencilerin olumsuz tutum geliştirmesinin nedeni olarak; aile faktöründen etkilendikleri ve sınav odaklı eğitim sisteminde uygulamalı derslerin önemini yitirmesi belirlenmiştir. Köy okullarında öğrenim gören öğrencilerin ekonomik durumlardan ve kente uzak olmalarından kaynaklanan malzeme eksikliği yaşadığı ancak bu durumun derse karşı olumsuz tutumlarından değil sosyoekonomik problemlerden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Daş (2008), tezinde Ankara iline bağlı dört ilçeden seçilmiş dört okulda uygulama yapmıştır. Ortaöğretimdeki (lise) öğrencilerin resim dersine karşı ilgi ve tutumları incelenmiş, bu ilgi ve tutumları belirleyen etmenler tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bu verilerden yola çıkarak; Fiziki koşulların, ailenin sosyoekonomik düzeyinin,

eğitim sisteminin, sosyal çevrenin ve ğretmen gibi etmenlerin öğrencinin resim dersine karşı ilgi ve tutumlarında belirleyici olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Demirel(2011), yüksek lisans tezinde sosyoekonomik ve sosyokültürel farklılıkları incelemek için köy ve kent okulu arasında bir ilişki kurmuştur. Trabzon ilinde  köy  kent olmak üzere 6 okulda 436 ğrenci ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda Görsel Sanatlar eğitiminin gerekli ya da gereksiz bulunmasında öğrencilerin yaşadığı sosyoekonomik ve sosyokültürel faktörlerin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştirmasında kent okullarında öğrenim gören öğrencilerin, köy okulu öğrencilerine göre, daha olumsuz bir tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Kent okullarındaki öğrencilerin olumsuz tutum geliştirmesinin nedeni olarak; aile faktöründen etkilendikleri ve sınav odaklı eğitim sisteminde uygulamalı derslerin önemini yitirmesi olarak belirlenmiştir. Köy okullarında öğrenim gören öğrencilerin ekonomik durumlardan ve kente uzak olmalarından kaynaklanan malzeme eksikliği yaşadığı ancak bu durumun derse karşı olumsuz tutumlarından değil sosyoekonomik problemlerden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Emir (2009), köy ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin alt sosyoekonomik düzeyde bulunmasını, okulun fiziki ortamının eğitim-öğretime elverişli olmamasını, öğrencilerin bulunması gereken sanatsal gelişim evresinin özelliklerini taşıyıp taşımadığını araştırmaktadır. Araştirmasında, Kastamonu iline bağlı bir köyde 10 tane 5. sınıf öğrencisiyle çalışmıştır. Tüm maddi imknsizlıklara, fiziki şartların olumsuzluğuna rağmen öğrencilerin görsel sanatlar dersinden ve resim yapmaktan zevk aldıkları ve buldukları dönemin özelliklerini taşıdıkları sonuçlarına ulaşmıştır.

Karaman (2006), yüksek lisans tezinde ilköğretim 6.sınıf ğrencilerinin ve görsel sanatlar ğretmenlerinin, ders konularına ilişkin tutumlarını araştırmaktadır. Ankara ilinde alt-st ve orta sosyoekonomik düzeydeki  ilköğretim okulunda öğrenim gören 199 6.sınıf ğrencisi üzerinde çalışmıştır. Araştırmada ğrencilerin derse karşı ilgili olduğu ve sosyoekonomik ölçütlere göre en çok ilgi duyan grubun alt sosyoekonomik grup, daha sonra st sosyoekonomik grup olduğu görülmüştür. En az ilgiye sahip olan grup, orta sosyoekonomik grup olarak belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak sosyoekonomik seviyenin derse karşı ilgiyi etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Kılıçer (2007), yüksek lisans tezinde, ilköğretim ikinci kademedede, ders müfredat programında yer alan amaçlara ğrenci açısından ne kadar ulaşıldığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Ankara ili merkezinde gelişmişlik yönüyle farklı 3 okuldan 89 tane 8.sınıf üzerinde çalışma yapılmıştır. Yapılan alışma sonucunda okul ortamı ve evre

olumsuzluklarının önemli bir faktör olmadığı belirlenmiştir. Yapılacak gerçekçi bir programın ve uzman bir öğretmenin tüm olumsuzluklara karşı müfredattaki amaçlara ulaşabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Türe (2007), tezinde görsel sanatlar eğitiminin hedeflerine ulaşmasını engelleyen pek çok nedenle, sorunların yaşandığı bir alan olduğunu vurgulamış; bu sorunların yöneticilerden, öğretmenlerden, okulların fiziki yapılarından kaynaklandığını belirtmiştir.

İncelenen araştırmaların geneli sosyoekonomik ve sosyokültürel farklılıkları içine alan araştırmalardır ve araştırmaların genelinde imkânsızlıkların görsel sanatlar eğitimine karşı tutumu olumsuz etkilemediği belirlenmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Nicel ve nitel araştırma yaklaşımları doğrultusunda gerçekleştirilen çalışmanın bu bölümünde, araştırma modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Yapılan bu çalışmada 8. sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarını belirlemek için araştırma yöntemlerinden anket tekniği ile yürütülmüş, uygulanmış anketin, demografik bilgileri ölçen ve likert tipe uygun olması planlanmıştır. Nicel verileri elde edebilmek için deneysel desenden yararlanılmıştır. Çalışma öntest- sontest gruplu deneme modelinde bir çalışmadır.

Deneklerin ön plana alındığı ölçekleme yaklaşımının tipik bir örneği olan Likert ölçeğinde, tutumları ölçülecek bireylerin tepkide bulunacakları çeşitli ifadeler yer almaktadır. Tutum ölçeğini alan birey, benimsediği ifadeleri işaretlemek yerine her ifadeye ne ölçüde katılıp katılmadığını dereceler içinde belirtmektedir (Tavşancıl, 2002;138).

Öntest- sontest gruplu desen (ÖSKD), yaygın kullanılan karışık bir desendir. Katılımcılar, deneysel işlemde önce ve sonra bağımlı değişkenle ilgili olarak ölçülmektedir. ÖSKD, bir ilişkili desendir. Çünkü aynı kişiler bağımlı değişken üzerinde iki kez ölçülmektedir (Büyüköztürk, 2011;19).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim öğretim yılında Aksaray ili merkezinde yer alan ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokulların 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini ise, Aksaray (Merkez) genelindeki, 23 Nisan Ortaokulu ve Kılıçarslan Ortaokulu olmak üzere toplam iki ortaokulda, 8. sınıfta öğrenim gören 114 öğrenci oluşturmaktadır.

3.3. Verileri Toplanma Teknikleri

Veriler 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin, Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarını belirlemek ve ortaya çıkan bulgular arasında karşılaştırma yapmak amacıyla, öğrencilere yönelik bir Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeği hazırlanmıştır. Tutum ölçeği araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Görsel sanatlar tutum ölçeği hazırlanmadan önce birçok kaynaktan tutum kavramı ile ilgili gerekli bilgiler toplanarak, literatür incelemesi yapılmıştır. Ayrıca Görsel Sanatlar dersi kazanımlar, Görsel Sanatlar dersi ve diğer alanlarla ilgili tutum ölçekleri incelenmiştir. Yapılan incelemeler sonunda olumlu ve olumsuz 57 tutum maddesi belirlenmiştir. Deneklerin hazırlanan maddelere nasıl tepkiler vereceklerini de ortaya koyabilmek için “Tamamen Katılıyorum”, “Çok Katılıyorum”, “Orta Düzeyde Katılıyorum”, “Az Katılıyorum”, “Hiç Katılmıyorum” seçeneklerinden oluşan beşli sıralamalı bir ölçek kullanılmıştır. Deneklerin ölçekte yer alan olumlu tutum maddelerine verdikleri cevaplar tamamen katılıyorum (5), çok katılıyorum (4), orta düzeyde katılıyorum (3), az katılıyorum (2), hiç katılmıyorum (1) olacak şekilde 5’den 1’e doğru, olumsuz tutum maddeleri cevapları ise; tam tersi olarak 1’den 5’e doğru olacak şekilde puanlandırılmıştır. Bu maddeler uzman görüşleri alınarak ve tekrar gözden geçirilerek 26 maddeye indirgenmiştir.

3.3.1. Yapı Geçerliliği Çalışması

Faktör analizi, ölçme aracının yapısını, aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi, az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir (Büyüköztürk,2013,s.132). Bu çalışmada ölçeğin yapı geçerliliğini sınamak için açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır.

3.3.2. Açımlayıcı Faktör Analizi

Birden çok faktörde yüksek yük değeri veren maddeler binişik madde olarak tanımlanıp ölçekten çıkarılması önerildiğinden (Büyüköztürk, 2013) binişik maddeler (madde1, madde

4, madde 5, madde 14, madde 17, madde 19, madde 26) çıkarıldıktan sonra kalan maddelerle yapılan analiz sonuçları aşağıda verilmiştir. Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeğinde yer alan maddeler yeniden numaralandırılarak, ölçeğin orijinal hali elde edilmiştir ve ölçeğin orijinal hali EK-1’de verilmiştir (Sayfa. 68-69).

Faktör analizi, ölçme aracının yapısını, aynı yapıyı ya da niteliği ölçen değişkenleri bir araya toplayarak ölçmeyi, az sayıda faktör ile açıklamayı amaçlayan bir istatistiksel tekniktir (Büyüköztürk,2013,s.132). Ancak faktör analizi, tüm veri setleri için uygun olmayabilir. Verilerin, faktör analizi için uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ile bulunur. Ölçek 130 katılımcıya uygulanmıştır. Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem yeterliliği ölçüsü (KMO) veri seti için 0,819 olarak hesaplanmıştır. KMO değerinin nitelendirilmesi aşağıdaki tabloda verilmiştir. Elde edilen KMO değeri göz önüne alındığında örneklem yeterliliği kabul edilebilir ve iyi düzey bulunmuştur. Barlett’in Küresellik testinden (Bartlett's Test of Sphericity) elde edilen p değerinin 0,05 den küçük olması korelasyon matrisinin faktör analizine uygun olduğunu gösterir. Verilerin elde edilen p değeri 0,000 olup 0,05 den düşüktür. Korelasyon matrisi faktör analizine uygundur.

Tablo 1

KMO Örneklem Yeterliliği Ölçütü

KMO Değeri	Açıklama
$0,90 \leq KMO \leq 1$	Mükemmel
$0,80 \leq KMO < 0,90$	İyi
$0,70 \leq KMO < 0,80$	Orta düzey
$0,60 \leq KMO < 0,70$	Zayıf
$0,50 \leq KMO < 0,60$	Kötü
$KMO < 0,50$	Kabul edilemez

Tablo 2

KMO ve Bartlett Küresellik Testi

KMO (Örneklem Uygunluğu Ölçüsü)		0,819
Bartlett'in Küresellik Testi	χ^2	876,210
	Serbestlik Derecesi	171
	P	0,000

Tek faktörlü ölçeklerde açıklanan toplam varyansın %20-30 arasında olması yeterli görülebilir. Çok faktörlü ölçeklerde ise açıklanan varyansın daha fazla olması beklenir. Açıklanan varyansın yüksek olması, ilgili kavram ya da yapının iyi ölçüldüğünü gösterir (Kline, 1994). Kline temel alınarak açıklanan toplam varyansın 2 ve üstü faktörlü yapı için %30 dan yüksek olması uygun görülmektedir. Ölçeğin açıklanan toplam varyansı %62,163 bulunmuştur. Bu da ölçülmek istenen yapının iyi ölçüldüğünü göstermektedir.

Varimaks döndürmeli temel bileşenler faktör analizi sonucuna göre, puanlardaki değişimin % 62,163'ünü açıklayan ve öz değeri 1'in üzerinde olan 5 faktör belirlenmiştir. Ölçeğin analiz sonucunda elde edilen 5 faktörlü yapısına ilişkin sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 3
Ölçeğin Faktör Yapısına İlişkin Bilgiler

	Faktörler				
	1	2	3	4	5
Madde 15	0,794				
Madde 13	0,756				
Madde 12	0,728				
Madde 10	0,701				
Madde 9	0,662				
Madde 11	0,643				
Madde 18	0,530				
Madde 23		0,753			
Madde 25		0,716			
Madde 24		0,712			
Madde 3			0,830		
Madde 7			0,806		
Madde 2			0,537		
Madde 6				0,804	
Madde 8				0,660	
Madde 16				0,464	
Madde 20					0,801
Madde 21					0,730
Madde 22					0,540

Tablo 4

Ölçeğin Faktör Yapısına İlişkin Bilgiler

FAKTÖRLER	Öz-Değer	Açıklanan Varyans	Açıklanan Toplam Varyans
1	3,707	19,512	19,512
2	2,405	12,656	32,168
3	2,206	11,610	43,778
4	1,839	9,679	53,458
5	1,654	8,706	62,163

Sonuç olarak ölçek toplam 5 faktörden ve 19 maddeden oluşmaktadır. Madde yük değerleri 0,464 ile 0,830 arasında değişmektedir. Açıklanan toplam varyans %62,163'dür.

3.3.3. Güvenirlilik

Cronbach Alfa katsayısı, ölçek içinde bulunan maddelerin iç tutarlılığının (homojenliğinin) bir ölçüsüdür. Diğer bir deyişle, alfa katsayısı ile ölçekte yer alan k tane sorunun türdeş bir yapıyı açıklamak ya da sorgulamak üzere bir bütün oluşturup oluşturmadıklarının sorgulanması konusunda bilgi elde edilir. (Alpar, 2012)

İlgili ölçeğin alfa katsayısı ne kadar yüksek olursa 'bu ölçekte bulunan maddelerin o ölçüde birbirleriyle tutarlı ve aynı özelliğin öğelerini yoklayan maddelerden oluştuğu ya da tüm maddelerin o ölçüde birlikte çalıştığı' yorumu yapılır. (Alpar, 2012) Alfa katsayısının nitelendirilmesi aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Ölçeğin güvenilirliğini incelemek için Cronbach alfa ile değerlendirilen iç tutarlılık kararlılığına ilişkin analizler gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa katsayısı 0,707 bulunmuştur. Bu değer göz önüne alındığında geliştirilen ölçeğin oldukça güvenilir olduğu görülmüştür.

Tablo 5

Cronbach Alfa Örneklem Yeterliliği Ölçütü

Alfa Sayısı	Açıklama
0,80 – 1,00	Geliştirilen ölçek yüksek güvenilirliğe sahiptir
0,60 – 0,79	Geliştirilen ölçek oldukça güvenilirdir
0,40 – 0,59	Geliştirilen ölçeğin güvenilirliği düşüktür
0,00 – 0,39	Geliştirilen ölçek güvenilir değildir

Sonuç olarak, ölçeğin iç tutarlılığa sahip ve kararlı ölçüm yapan bir araç olduğu görülmüştür. Tüm bu bulgular genel olarak değerlendirildiğinde, ölçeğin geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu görülmüştür.

3.4. Verilerin Toplanması

Yapılan araştırmada örneklem için sosyokültürel açıdan farklılık gösteren dört okul belirlenmiştir. Kılıçaslan Ortaokulu ve 125. Yıl Ortaokulu merkezi yerde bulunan iki okuldur. 23 Nisan Ortaokulu şehrin kenar kısımlarında kalan bir okuldur. Helvadere Atatürk Ortaokulu ise merkeze bağlı kasabada bulunan bir okuldur. Kılıçaslan Ortaokulu ekonomik açıdan avantajlı; Helvadere, Atatürk ve 23 Nisan Ortaokulları ekonomik açıdan dezavantajlı; 125. Yıl Ortaokulu ise gelir durumu orta seviyelerde bulunan öğrencilerin bulunduğu okullardır.

Geliştirilen tutum ölçeği örneklem dâhilindeki okullara, gerekli izin belgesinin alınmasıyla birlikte uygulanmıştır. Okul yönetimi ve ders öğretmeninin de izni doğrultusunda, tesadüfi olarak belirlenen deney ve kontrol gruplarına tutum ölçeği öntest olarak uygulanmıştır. Elde edilen verilere, ilişkisiz iki örneklem ortalaması arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklem t-Testi kullanılmıştır.

Helvadere Atatürk Ortaokulu

Tablo 6

Deney Ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Sd	T	p
DENEY	21	45,3810	13,67288	30,607	-3,897	0,000
KONTROL	21	58,5714	7,32510			

Helvadere Atatürk Ortaokulundan seçilen deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur. ($t_{(30,607)} = -3,897$; $p=0,000 < 0,05$)

Helvadere Atatürk Ortaokulundaki öğrencilerle yapılan çalışmanın uygun olmadığı görülmektedir.

23 Nisan Ortaokulu

Tablo 7

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Sd	T	p
DENEY	28	53,0000	8,58940	45	0,236	0,815
KONTROL	19	52,3684	9,60446			

23 Nisan Ortaokulundan seçilen deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. ($t_{(45)} = 0,236$; $p=0,815 > 0,05$) 23 Nisan Ortaokulundaki öğrencilerle yapılan çalışmanın uygun olduğu görülmektedir.

Kılıçaslan Ortaokulu

Tablo 8

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Sd	T	P
DENEY	32	51,2188	10,25398	58	0,624	0,535
KONTROL	28	49,7500	7,55045			

Kılıçaslan Ortaokulundan seçilen deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ön test sonuçları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. ($t_{(58)} = 0,624$; $p=0,535 > 0,05$)

Kılıçaslan Ortaokulundaki öğrencilerle yapılan çalışmanın uygun olduğu görülmektedir.

125. Yıl Ortaokulu

Tablo 9

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Sd	T	P
DENEY	29	50,9310	6,70784	53	-2,867	0,006
KONTROL	26	55,8077	5,80358			

125. Yıl Ortaokulundan seçilen deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öntest sonuçları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. ($t_{(53)} = -2,867; p=0,006 < 0,05$)

125. Yıl Ortaokulundaki öğrencilerle yapılan çalışmanın uygun olmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak dört farklı okuldan alınan deney – kontrol grubu öntest sonuçları incelendiğinde Kılıçaslan Ortaokulu ve 23 Nisan Ortaokulu ile çalışmaya devam edilmesi uygun bulunmuştur.

Çalışmanın devam edeceği okulların belirlenmesi ile öğrencilerle çalışmaya başlanmıştır. İki okulda bulunan Görsel Sanatlar öğretmenleri ile görüşülerek yapılacak uygulamalar belirlenmiştir.

Yapılacak çalışma için konu olarak “ Sanat Akımları” belirlenmiştir. Deney grubu için videolu anlatım uygun bulunmuştur. Durmuş AKBULUT tarafından hazırlanan “Ressamın Gözü” isimli belgeselden, konumuzla ilişkili bölümler kullanılarak çalışmanın yürütülmesi uygun bulunmuştur. Kontrol grubu için videolu anlatım uygulanmaması uygun bulunmuştur. Çalışmanın sonunda yapılacak uygulama “eser inceleme” olarak belirlenmiştir. İki okul için de belirlenen eser incelemesinde, deney grubu öğrencilerinde bellek eğitimi yöntemi uygulanmıştır.

Belirlenen plan uygulandıktan sonra deney ve kontrol grubundaki öğrencilere sontest uygulanmıştır. Elde edilen veriler, analizlerinin gerçekleştirilmesi için SPSS programına aktarılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Yapılan uygulamalar sonucunda elde edilen veriler, 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarını tespit etmek ve iki okul arasındaki farklılıkları ortaya koyabilmek için SPSS programında analiz edilmiştir. Analizlerde, öğrencilerin tutumlarını tespit edebilmek için tutum maddelerine verilen tepkiler puanlandırılmıştır. Bu puanlandırma aşağıdaki tablo doğrultusunda yapılmıştır.

Tablo 10

Tutum Ölçeği Puan Aralığı

DERECELENDİRME	PUAN	PUAN ARALIĞI
Hiç Katılmıyorum	1	1,00-1,79
Az Katılıyorum	2	1,80-2,59
Orta Düzeyde Katılıyorum	3	2,60-3,39
Çok Katılıyorum	4	3,40-4,19
Tamamen Katılıyorum	5	4,20-5,00

Ölçekte yer alan maddelere verilen cevaplar aritmetik ortalamalarına göre değerlendirilmiştir. Elde edilen aritmetik ortalamalar Tablo 10’da verilen puanlara karşılık gelen sayısal ifadeler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Tutum ölçeğinde yer alan olumsuz ifadelerde ise bu puanlamanın tersi kullanılmıştır. Ayrıca aritmetik ortalamasının dışında, verilen cevapların standart sapmaları da hesaplanarak, iki ayrı okuldaki öğrencilerin tutumları ayrı ayrı tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmada, iki ayrı okuldaki öğrencilerin farklılıklarını ortaya koyabilmek için her bir değişkenin okullara göre karşılaştırması yapılmış ve bu karşılaştırmaların analizinde ise t testinden yararlanılmıştır.

4. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Çalışmanın bu bölümünde değerlendirme ölçeği sonucu elde edilen veriler yer almaktadır. Değerlendirme ölçeğine ait bilimsel istatistik sonuçlar, öntest ve sontest tutum ölçeği verilerinin dağılımı, alt problemler ve bulguları sırasıyla bu bölümde açıklanmıştır.

4.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Araştırmada alt problemlere cevap arayabilmek için Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeği ile toplanan veriler, nicel araştırma yaklaşımına göre istatistiksel olarak analiz edilmiştir.

Bulgulardan elde edilen aritmetik ortalamalar Tablo 10'da verilen puan aralıklarına karşılık gelen sayısal ifadeler doğrultusunda derecelendirilmiştir. Tutum ölçeğinde yer alan olumsuz ifadelerde ise, bu puanlamanın tersi temel alınmıştır.

4.1.1. 8. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları Arasındaki Farklılıklara Yönelik Bulgular

Tablo 11

23 Nisan Ortaokulu Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
DENEY	28	53,0000	8,59	52	0,419	0,677
KONTROL	26	52,0385	8,26			

Tablo 11'de 23 Nisan Ortaokulunda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutum puanlarının t testi sonuçları gösterilmiştir. Deney ve kontrol grubu

öğrencilerinin öntest sonuçları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. ($t_{(52)} = 0,419$; $p=0,677 > 0,05$)

İki grubun görsel sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ve uygulamaya başlamak için uygun olduğu belirlenmiştir.

Tablo 12.

Deney Grubu Öğrencilerin Öntest – Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

ÖLÇÜM	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
ÖN TEST	28	53,0000	8,58940	27	-0,922	0,364
SON TEST	28	54,0714	9,73321			

Tablo 12’de 23 Nisan Ortaokulunda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutum puanlarının T testi sonuçları gösterilmiştir. Deney grubu öğrencilerin öntest - sontest sonuçları incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,005$ düzeyinde olduğundan dolayı istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(27)} = -0,922$; $p=0,364 > 0,05$). Bu da demek oluyor ki deney grubu öğrencileriyle yapılan uygulama öğrenci tutumlarında olumlu yönde bir değişiklik gerçekleştirememiştir

Tablo 13

Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest – Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

ÖLÇÜM	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
ÖN TEST	26	52,0385	8,26308	25	0,453	0,655
SON TEST	26	51,4231	8,83254			

Tablo 13’de 23 Nisan Ortaokulunda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutum puanlarının t testi sonuçları gösterilmiştir. Kontrol grubu öğrencilerin öntest - sontest sonuçları incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,005$ düzeyinde olduğundan dolayı istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(25)} = 0,453$; $p=0,655 > 0,05$). Elde edilen

veriler incelendiğinde kontrol grubu öğrencilerin tutumlarındaki değişim beklenen yönde yani olumsuz olmuştur.

Tablo 14

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
DENEY	28	54,0714	9,73321	52	1,044	0,301
KONTROL	26	51,4231	8,83254			

Tablo 14’de 23 Nisan Ortaokulunda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutum puanlarının T testi sonuçları gösterilmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin sontest sonuçları incelendiğinde ise, deney grubu öğrencilerinin puanlarının kontrol grubu puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,005$ düzeyinde olduğundan dolayı istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(52)} = 1,044$; $p= 0,301 > 0,05$). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılık bulunmasa bile, yapılan çalışmada deney grubu öğrencilerinin tutum puanlarında yükselmeye sebep olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 15

Kılıçaslan Ortaokulu Deney Ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	T	P
DENEY	32	51,2188	10,25398	58	0,624	0,535
KONTROL	28	49,7500	7,55045			

Tablo 15’de Kılıçaslan Ortaokulunda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutum puanlarının T testi sonuçları gösterilmiştir. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin öntest sonuçları incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır. ($t_{(58)} = 0,624$; $p=0,535 > 0,05$)

İki grubun Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında anlamlı bir fark bulunmamış ve uygulamaya başlamak için uygun olduğu belirlenmiştir.

Tablo 16.

Deney Grubu Öğrencilerin Öntest – Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

ÖLÇÜM	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	T	P
ÖN TEST	32	51,2188	10,25398	31	-1,396	0,173
SON TEST	32	53,0312	10,41551			

Tablo 16’de Kılıçaslan Ortaokulunda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutum puanlarının t testi sonuçları gösterilmiştir. Deney grubu öğrencilerin öntest - sontest sonuçları incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,005$ düzeyinde olduğundan dolayı istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(31)} = -1,396$; $p=0,173 > 0,05$). Uygulamalar sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde, deney grubu öğrencileriyle yapılan uygulamalar sonucu tutum puanlarında bir miktar yükselme olduğu söylenebilmektedir.

Tablo 17

Kontrol Grubu Öğrencilerin Öntest – Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

ÖLÇÜM	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
ÖN TEST	28	49,7500	7,55045	27	-1,941	0,063
SON TEST	28	51,9286	9,02642			

Tablo 11’de Kılıçaslan Ortaokulunda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutum puanlarının t testi sonuçları gösterilmiştir. Kontrol grubu öğrencilerin öntest - sontest sonuçları incelendiğinde sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,005$ düzeyinde olduğundan dolayı istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(27)} = -1,941$; $p= 0,063 > 0,05$). Kontrol grubu öğrencileriyle yapılan uygulamada klasik anlatım yoluna gidilmiştir ve bu yöntemle işlenen derste kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanları incelendiğinde olumlu yönde artış olduğu belirlenmiştir. Bu verilerden yola çıkarak klasik anlatım yönteminin de öğrenci tutumlarını olumlu yönde etkilediğini söylenebilmektedir.

Tablo 18

Deney ve Kontrol Grubu Öğrencilerin Sontest Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
DENEY	32	53,0312	10,41551	58	0,435	0,665
KONTROL	28	51,9286	9,02642			

Tablo 18’de Kılıçaslan Ortaokulunda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutum puanlarının t testi sonuçları gösterilmiştir. Kontrol ve deney grubu öğrencilerin sontest sonuçları incelendiğinde ise, deney grubu öğrencilerinin puanlarının kontrol grubu puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,005$ düzeyinde olduğundan dolayı istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(58)} = 0,435$; $p = 0,665 > 0,05$). Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının karşılaştırılmasında anlamlı bir farklılık bulunmasa bile, yapılan çalışmanın deney grubu öğrencilerinin tutum puanlarında yükselmeye sebep olduğu söylenebilmektedir.

4.1.2. 8.Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeğinde Bulunan Maddelere İlişkin Tutumları Arasındaki Farklılıklara Yönelik Bulgular

Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeği dört maddeden oluşmaktadır. Faktörler maddelerin içeriği dikkate alınarak isimlendirilmeye çalışılmıştır.

İlk faktör, bireyin Görsel Sanatlar dersine verdiği önemi ifade eden duyguları içermektedir. Bu nedenle bu faktör “ derse verdiği önem” olarak adlandırılmıştır ve 3 maddeden oluşmaktadır.

İkinci faktör olan “ derse yönelik sorumluluk düzeyi” bireyin uygulama çalışmalarını tamamlamada ne derece özverili olduğunu açıklamaya yönelik tutumları ölçmektedir ve 2 maddeden oluşmaktadır.

Üçüncü faktörde yer alan maddelerin, Görsel Sanatlar dersinin bireye sağladığı kazanımlarla ilgili olduğu dikkate alınarak bu faktöre “ dersin sağladığı kazanımlar” ismi verilmiştir ve 6 maddeden oluşmaktadır.

Son faktör ise Görsel Sanatlar dersinin içeriğine ilişkin öğrenci tutumlarını ölçmeye yönelik 6 maddeden oluşmaktadır.

Araştırmanın birinci alt problemi olan “8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin bilişsel, duygusal ve davranışsal tutumları arasında anlamlı farklılık var mıdır?” sorusuna cevap aramak için öğrencilere Görsel Sanatlar dersine ilişkin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tutumlarını ölçmeyi hedef alan ifadeler yöneltilmiştir. 8.sınıf öğrencilerinin tutum ölçeğinde yer alan “kazanım”, “ sorumluluk”, “önem” ve “olumsuz tutum” alt faktörlerine göre bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Buna göre öğrencilerin bilişsel tutumları, kazanım alt faktörü doğrultusunda belirlenirken; duygusal tutumları ise önem ve olumsuz tutum alt faktörleri ile belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin derse yönelik davranışsal tutumları ise, yine olumsuz tutum ve sorumluluk alt faktörlerinde yer alan bazı ifadelerle değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarını belirleyebilmek için, ilk olarak öntest ve sontest tutumları karşılaştırılmıştır. İkinci olarak deney ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumları karşılaştırılmak istenmiştir. Bu karşılaştırmayı belirlemek için öğrencilerin öntest verileri ile sontest verileri ayrı ayrı incelenmiştir. Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin öntest ve sontest tutumlarına ilişkin bulgular Tablo 19’da gösterilmiştir.

Tablo 19

8. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeğinde Bulunan Maddelere İlişkin Tutumları

DEĞİŞKEN	GRUP	N	Serbestlik Derecesi	ÖNTEST				SONTEST			
				\bar{X}	Standart Sapma	t	p	\bar{X}	Standart Sapma	t	p
M1	DENEY	60	112	2,15	1,28650	-1,271	0,206	2,3833	1,26346	-0,786	0,433
	KONTROL	54		2,46	1,34182			2,5741	1,32611		
M2	DENEY	60	112	2,05	1,12634	-0,425	0,672	2,3500	1,21885	-0,688	0,493
	KONTROL	54		2,15	1,33752			2,5185	1,39731		
M3	DENEY	60	112	3,58	1,49906	-0,648	0,518	3,8167	1,30827	1,342	0,182
	KONTROL	54		3,76	1,38639			3,4815	1,35620		
M4	DENEY	60	112	2,43	1,35755	-1,160	0,249	2,8000	1,27293	-0,603	0,547
	KONTROL	54		2,72	1,29464			2,9444	1,27999		
M5	DENEY	59	111	3,25	1,42143	-0,921	0,359	3,5333	1,26848	0,218	0,828
	KONTROL	54		3,50	1,41087			3,4815	1,26998		
M6	DENEY	60	112	2,50	1,25550	-1,305	0,194	3,1167	1,30308	0,944	0,347
	KONTROL	54		2,82	1,31858			2,8889	1,26888		
M7	DENEY	59	111	2,56	1,46536	-0,615	0,540	3,1167	1,41531	1,334	0,185
	KONTROL	54		2,72	1,33765			2,7778	1,28367		
M8	DENEY	60	112	2,95	1,47780	-1,634	0,105	3,0667	1,45982	-0,373	0,71
	KONTROL	54		3,39	1,37932			3,1667	1,39744		
M9	DENEY	60	111	2,38	1,37892	-0,605	0,547	2,6000	1,31742	-0,194	0,847
	KONTROL	53		2,55	1,50085			2,6481	1,33399		
M10	DENEY	59	111	2,61	1,37737	-0,363	0,717	2,9492	1,31862	1,023	0,309
	KONTROL	54		2,70	1,35465			2,6852	1,42517		
M11	DENEY	59	111	2,39	1,46237	-0,069	0,945	2,6500	1,37564	1,17	0,244
	KONTROL	54		2,41	1,23653			2,3585	1,25720		

Tablo 19 (devam)

8. Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeğinde Bulunan Maddelere İlişkin Tutumları

M12	DENEY	58	109	3,74	1,39624	2,346	0,021	3,3167	1,48999	1,081	0,282
	KONTROL	53		3,09	1,50977			3,0370	1,24329		
M13	DENEY	59	111	2,29	1,40259	-0,468	0,641	2,8103	1,59447	1,68	0,096
	KONTROL	54		2,41	1,29613			2,3519	1,26129		
M14	DENEY	60	112	3,03	1,61525	0,685	0,495	2,4667	1,43168	-1,017	0,311
	KONTROL	54		2,83	1,48895			2,7407	1,44307		
M15	DENEY	56	107	3,00	1,66242	1,849	0,067	2,7167	1,61656	0,786	0,433
	KONTROL	53		2,45	1,40830			2,5000	1,28489		
M16	DENEY	59	111	2,88	1,53224	2,566	0,012	2,3500	1,32544	0,119	0,906
	KONTROL	54		2,19	1,33281			2,3208	1,28263		
M17	DENEY	60	112	2,52	1,68233	1,750	0,083	2,0847	1,35555	-0,322	0,748
	KONTROL	54		2,02	1,31020			2,1667	1,34234		
M18	DENEY	60	112	2,82	1,67222	2,200	0,030	2,7000	1,57631	1,021	0,31
	KONTROL	54		2,15	1,55900			2,4074	1,47327		
M19	DENEY	60	112	2,90	1,68443	1,308	0,194	2,6667	1,61210	0,189	0,851
	KONTROL	54		2,52	1,39731			2,6111	1,52237		

4.1.2.1. Önem Alt Faktörüne İlişkin Bulgular

8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin duyuşsal tutumlarını belirlemek için Görsel Sanatlar Tutum Ölçeğinde yer alan “önem” alt faktörü ile ilgili maddelere verdikleri tepkiler doğrultusunda t testi yapılmış ve elde edilen bulgular, Tablo 20 ‘de gösterilmiştir.

Tablo 20.

8.Sınıfta Öğrenim Gören Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine Verdiği Öneme İlişkin Tutum Puanlarının T Test Sonuçları

DEĞİŞKEN	GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	T	P
1. Ders saatleri dışında resim yapmaktan hoşlanıyorum.	ÖNTEST	114	2,30	1,317	-1,016	0,311
	SONTEST	114	2,48	1,291		
2. Her dersin Görsel Sanatlar dersi gibi olmasını istiyorum.	ÖNTEST	114	2,11	1,226	-1,989	0,048
	SONTEST	114	2,43	1,303		
4.Görsel Sanatlar dersini ilgi çekici buluyorum.	ÖNTEST	114	2,57	1,330	-1,730	0,085
	SONTEST	114	2,87	1,273		

Öğrencilerin sevgi, hoşlanma ya da zevk alma gibi duyguları ile dersin gerekliliğine ilişkin duyuşsal tutumlarını ölçmeye yönelik önem alt faktörüne ilişkin, 8.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tutum puanlarının t testi sonuçları gösterilmiştir. Öncelik olarak alt faktörlere ilişkin maddeler ön test ve son test sonuçlarının t test sonuçlarına bakılmıştır.

1. Madde “Ders saatleri dışında resim yapmaktan hoşlanıyorum” şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerin ön test ve son testte de tutumlarının “az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.30$, $\bar{X} = 2.48$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.15$, $\bar{X} = 2.46$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “az katılıyorum” ($X^- = 2.38$, $X^+ = 2.57$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre çok az daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest ve sontest verilerinin incelendiğinde elde edilen tutum puanları dikkate

2. Madde “Her dersin Görsel Sanatlar dersi gibi olmasını istiyorum” şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerin öntest ve sontestte de tutumlarının “az katılıyorum” ($X^- = 2,09$, $X^+ = 2.42$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiş ve bu puanlar arasında $p < 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür ($p = 0.048$).

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “az katılıyorum” ($X^- = 2.05$, $X^+ = 2.15$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “az katılıyorum” ($X^- = 2.35$, $X^+ = 2.51$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre çok az daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

4. Madde “Görsel Sanatlar dersini ilgi çekici buluyorum” şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerin öntest tutumlarının “az katılıyorum” ($X^- = 2.58$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Öğrencilerin sontest tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($X^- = 2.87$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin tutumlarının “az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.43$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X}=2.72$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 2.80$, $\bar{X}=2.94$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre çok az daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Önem alt faktöründe bulunan maddeler incelendiğinde; Görsel Sanatlar dersinin sevilen dersler arasında yer almaması öğrencilerin bireysel farklılıkları doğrultusunda yetenekleri ya da duygusal tercihleri ile ilişkilendirilebilir. Ayrıca Kırıçoğlu (2005, s.1)’ na göre; orta öğretim sınavları, çocuklarımıza kazandırdığından çok onlardaki kimi değerleri alıp götürmektedir. Bu değerlerin başında sanat gelir. Öğrenciler bütün güçlerini sınava hazırlanmaya verirken, Görsel Sanatlar dersine gereken önemi vermezler. Böylece öğrencilerin, isteseler bile sanata karşı ne ilgileri, ne istekleri ve ne de güçleri kalır.

4.1.2.2. Sorumluluk Alt Faktörüne İlişkin Bulgular

8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin davranışsal tutumlarını belirlemek amacıyla Görsel Sanatlar Tutum Ölçeğinde yer alan “sorumluluk” alt faktörü ile ilgili maddelere verdikleri tepkiler doğrultusunda, t testi yapılmış ve elde edilen bulgular, Tablo 21’de gösterilerek tartışılmıştır.

Tablo 21

8.Sınıfta Öğrenim Gören Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine Olan Sorumluluk Düzeyine İlişkin Tutum Puanlarının T Test Sonuçları

DEĞİŞKEN	GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	t	p
3. Görsel Sanatlar dersine hazırlıklı gidiyorum.	ÖNTEST	114	3,67	1,443	0,048	0,962
	SONTEST	114	3,66	1,336		
5.Görsel Sanatlar dersinde çalışmalarımı özenle tamamliyorum.	ÖNTEST	113	3,38	1,415	-0,770	0,442
	SONTEST	114	3,51	1,263		

3.Madde “Görsel Sanatlar dersine hazırlıklı gidiyorum” şeklinde ifade edilmiştir. Öğrencilerin öntest ve sontest de tutumlarının “çok katılıyorum” ($\bar{X} = 3.67$, $\bar{X}=3.66$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “çok katılıyorum” ($\bar{X} = 3.58$, $\bar{X}=3.76$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre çok az daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerin tutumlarının “çok katılıyorum” ($\bar{X} = 3.82$, $\bar{X}=3.48$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

5. Madde “Görsel Sanatlar dersinde çalışmalarımı özenle tamamliyorum” şeklinde ifade edilmiştir. Bu maddeye ilişkin öntest tutumları “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X}=3.38$) şeklinde gerçekleştiği görülürken, sontest tutumlarının “çok katılıyorum” ($\bar{X}=3.51$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($X̄ = 3.25$), ve kontrol grubu öğrencilerin tutumlarının ($X̄=3.50$) “ çok katılıyorum” şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, deney grubu öğrencilerinin tutum puanlarının kontrol grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “çok katılıyorum” ($X̄ = 3.53$, $X̄=3.48$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre çok az daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sorumluluk alt faktöründe yer alan ifadeler değerlendirildiğinde, derse ilişkin sorumluluklarını yerine getirdiklerini göstermektedir. Bu durum, öğrencilerin derslerde genel anlamda gösterdikleri başarı düzeyleri ile ilişkilendirilebilir. En azından not ortalamalarını düşürmemek adına sorumluluklarını yerine getirdikleri söylenebilir.

4.1.2.3. Kazanım Alt Faktörlerine İlişkin Bulgular

Kazanım alt faktörlerinde yer alan maddelere, 8.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda t testi yapılmış ve elde edilen bulgular tablo 22’de gösterilerek, tartışılmıştır.

Tabloda öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinin sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimlerine bir takım beceriler kazandırılmasına yönelik bilişsel tutumunu ölçmeyi hedefleyen, kazanım alt faktörlerine ilişkin, 8.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tutum puanlarının t test sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 22

8.Sınıfta Öğrenim Gören Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersinin Sağladığı Kazanımlara Yönelik Tutum Puanlarının T Test Sonuçları

DEĞİŞKEN	GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	t	p
6. Görsel Sanatlar dersi sayesinde çevremdeki kültür ve tabiat varlıklarının önemini kavriyorum.	ÖNTEST	114	2,65	1,290	-2,108	0,036
	SONTEST	114	3,01	1,29		
7. Görsel Sanatlar dersi çok yönlü düşünmemi sağlıyor.	ÖNTEST	113	2,64	1,402	-1,740	0,083
	SONTEST	114	2,96	1,359		
8. Görsel Sanatlar dersi düşüncelerimi renklerle ifade etmemi sağlıyor.	ÖNTEST	114	3,16	1,443	0,231	0,818
	SONTEST	114	3,11	1,425		
9. Görsel Sanatlar dersi problemlere yaratıcı çözümler üretebilmemi sağlıyor.	ÖNTEST	113	2,46	1,433	-0,889	0,375
	SONTEST	114	2,62	1,320		
10. Görsel Sanatlar dersi doğayı daha iyi incelememi sağlıyor.	ÖNTEST	113	2,66	1,361	-0,925	0,356
	SONTEST	113	2,82	1,371		
11. Görsel Sanatlar dersi diğer derslerimde de yaratıcı olmamı sağlıyor.	ÖNTEST	113	2,40	1,353	-0,646	0,519
	SONTEST	113	2,51	1,324		

6. Madde “Görsel Sanatlar dersi sayesinde çevremdeki kültür ve tabiat varlıklarının önemini kavriyorum” şeklinde ifade edilmiştir. Bu maddeye ilişkin öntest ve sontest tutumları “orta düzeyde katılıyorum” ($X^- = 2.65$, $X^- = 3.01$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu ve bu puanlar arasında $p < 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür ($p = 0.036$).

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin tutumlarının “az katılıyorum” ($X^- = 2.50$) ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının ($X^- = 2.81$) “orta düzeyde katılıyorum” şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($X^- = 3.12$, $X^- = 2.89$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum

puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

7. Madde “Görsel Sanatlar dersi çok yönlü düşünmemi sağlıyor” şeklinde ifade edilmiştir. Bu maddeye ilişkin öntest ve sontest tutumları “orta düzeyde katılıyorum” ($X^- = 2.64$, $X^- = 2.96$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin tutumlarının ($X^- = 2.56$) “az katılıyorum”, kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının ($X^- = 2.72$) “orta düzeyde katılıyorum” şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre çok az daha yüksek olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($X^- = 3.12$, $X^- = 2.78$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Bu durum, öğrencilerin bir olayı çok yönlü düşünebilecekleri ortamların kendilerine tanınmadığı ile ilişkilendirilebilir. Onlara tartışmaya girebilecekleri ortamların sunulması, öğrencilerin düşünmeye yönelik farklı bakış açıları ve beceriler kazanmasını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

8. Madde “Görsel Sanatlar dersi düşüncelerimi renklerle ifade etmemi sağlıyor” şeklinde ifade edilmiştir. Bu maddeye ilişkin öntest ve sontest tutumları “orta düzeyde katılıyorum” ($X^- = 3.16$, $X^- = 3.11$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre çok az daha düşük olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının ($\bar{X} = 2.95$, $\bar{X}=3.39$) “orta düzeyde katılıyorum” şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 3.07$, $\bar{X}=3.17$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre çok az daha yüksek olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

9. Madde “Görsel Sanatlar dersi problemlere yaratıcı çözümler üretebilmemi sağlıyor” şeklinde ifade edilmiştir. Bu maddeye ilişkin öntest tutumları ($\bar{X}=2.46$) “az katılıyorum” ve sontest tutumları ($\bar{X}=2.62$) “orta düzeyde katılıyorum” şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerin tutumlarının ($\bar{X} = 2.38$, $\bar{X}=2.55$) “az katılıyorum” şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 2.60$, $\bar{X}=2.65$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest ve sontest verileri incelendiğinde, tutum puanlarındaki yükselmeyi inceleyecek olursak; ders içi aktivitelere bağlı olarak, öğrencilerin sanat eleştirisi ya da eser inceleme gibi düşünmeyi geliştirici sanatsal aktivitelerle karşı karşıya gelmeleri, öğrencilerin

düşünmeye yönelik farklı bakış açıları ve beceriler kazanmasına olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir. Ancak öğrencilerin çok yönlü düşünmeye katkısı konusunda, bir tereddüt yaşadıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

10. Madde “Görsel Sanatlar dersi doğayı daha iyi incelememi sağlıyor” şeklinde ifade edilmiştir. Bu maddeye ilişkin öntest tutumları ve sontest tutumları “orta düzeyde katılıyorum” ($X^- = 2.65$, $X^- = 2.82$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($X^- = 2.62$, $X^- = 2.70$) “orta düzeyde katılıyorum” şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre çok az daha yüksek olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($X^- = 2.95$, $X^- = 2.69$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

“Görsel Sanatlar dersi sayesinde çevremdeki kültür ve tabiat varlıklarının önemini kavriyorum” ve “Görsel Sanatlar dersi doğayı daha iyi incelememi sağlıyor” ifadeleri; sanat eğitiminde doğa ile doğrudan ilişkiye giren bireyin nesnelere kolaylıkla algılayarak, yeni düşünceler üretebileceği ifadesini desteklemektedir. Ancak bu maddelerde öğrencilerin kararsız bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Öğrencilerin doğal çevre ile bire bir temas halinde olabileceği ortamlar sınırlıdır, öğrencilerin sınıf ortamından çıkarak çevredeki doğal güzelliklerle ya da doğa ile etkileşime geçebilecekleri ortamlarda çalışmalarını sağlanmalıdır.

11. Madde “Görsel Sanatlar dersi diğer derslerimde de yaratıcı olmamı sağlıyor” şeklinde ifade edilmiştir. Bu maddeye ilişkin öntest tutumları ve sontest tutumları “az katılıyorum” ($X^- = 2.40$, $X^- = 2.51$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek

olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “az katılıyorum” ($X^- = 2.39$, $X^- = 2.41$) “ az katılıyorum” şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarıyla hemen hemen aynı olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($X^- = 2.65$) kontrol grubu öğrencilerin tutumlarının “az katılıyorum” ($X^- = 2.36$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

“Görsel Sanatlar dersi diğer derslerimde de yaratıcı olmamı sağlıyor” ifadesinde öğrencilerin tutumlarının olumsuz olduğunu görüyoruz. Ancak, Türe (2007), Görsel Sanat eğitiminin öğrencilere sağladığı katkıları araştırdığı çalışmasında, sanatın öğrencilerin duyuşsal ve zihinsel özelliklerine, becerilerini ve düşüncelerini geliştirmelerine olan katkısını öğretmen görüşleri doğrultusunda tespit etmektedir. Görsel Sanatlar dersinin öğrencilerin analitik düşünme becerilerini geliştirdiği yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.

4.1.2.4. Olumsuz Tutum Alt Faktörüne İlişkin Bulgular

8.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin Görsel Sanatlar dersinde kullanılan tekniklere, ders içi motivasyonlarına, Görsel Sanatlar dersinin öğrencilere ne ifade ettiğine yönelik duygusal değerlendirmeleri ile öğrencilerin davranışsal tutumlarını ölçmeyi amaçlayan “olumsuz tutum” alt faktörü altındaki maddelere verdikleri tepkiler doğrultusunda t testi yapılmış ve elde edilen veriler tablo 23’de gösterilerek tartışılmıştır.

Tablo 23

8.Sınıfta Öğrenim Gören Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Olumsuz Tutum Puanlarının T Test Sonuçları

DEĞİŞKEN	GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	t	P
12. Görsel Sanatlar dersinde, çalışmalarımızı tamamlamaya süre yetmiyor.	ÖNTEST	111	3,43	1,481	1,301	0,195
	SONTEST	114	3,18	1,380		
13. Görsel Sanatlar dersinin malzemelerini pahalı buluyorum.	ÖNTEST	113	2,35	1,348	-1,306	0,193
	SONTEST	112	2,59	1,455		
14. Görsel Sanatlar dersinin boş vakit değerlendirmek için konulan bir ders olduğunu düşünüyorum.	ÖNTEST	114	2,94	1,553	1,726	0,086
	SONTEST	114	2,60	1,437		
15. Görsel Sanatlar dersi hiç olmasa da olur diye düşünüyorum.	ÖNTEST	109	2,73	1,561	0,591	0,555
	SONTEST	114	2,61	1,467		
16. Görsel Sanatlar dersinde başka şeylerle ilgileniyorum.	ÖNTEST	113	2,55	1,476	1,148	0,252
	SONTEST	113	2,34	1,300		
17. Görsel Sanatlar dersinde boş oturup, dersin bitmesini bekliyorum.	ÖNTEST	114	2,28	1,531	0,820	0,413
	SONTEST	113	2,12	1,344		
18. Görsel Sanatlar dersi etkinliklerinde başarısız olduğum için gereksiz buluyorum.	ÖNTEST	114	2,50	1,647	-0,292	0,771
	SONTEST	114	2,56	1,529		
19. Görsel Sanatlar dersini sıkıcı buluyorum.	ÖNTEST	114	2,72	1,560	0,382	0,703
	SONTEST	114	2,64	1,563		

Tablo 23’de öğrencilerin duygusal ve davranışsal tutumlarını tespit etmeye yönelik olarak “olumsuz tutum” alt faktörlerine ilişkin, 8.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tutum puanlarının t test sonuçları gösterilmiştir.

12. Madde “Görsel Sanatlar dersinde, çalışmalarımızı tamamlamaya süre yetmiyor” şeklinde ifade edilmiştir. 8.sınıf öğrencileri öntest tutumları “ çok katılıyorum” ($\bar{X} = 3.43$), sontest tutumları ise “ orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 3.18$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ancak bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin tutumlarının “çok katılıyorum” ($\bar{X} = 3.74$), kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının ise “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 3.09$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, deney grubu öğrencilerinin tutum puanlarının kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarına göre daha yüksek olduğu ve bu puanlar arasında $p < 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür ($p = 0.021$).

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 3.32$, $\bar{X} = 3.04$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, deney grubu öğrencilerinin tutum puanlarının kontrol grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

İldanlı (2010) “İlköğretim okullarında II. Kademesinde Görsel Sanatlar dersi haftalık ders saati süresinin yeterliliğinin araştırılması” konulu tez çalışmasında, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun ders süresinin yeterli olduğu yönünde görüş bildirdiği sonucuna ulaşmıştır. Ancak aynı çalışma kapsamında öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun ders süresinin 2 saat olması gerektiği yönünde de görüş bildirdiği görülmüştür. Bu durum 8. Sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tutumlarıyla örtüşmektedir.

13. Madde “Görsel Sanatlar dersinin malzemelerini pahalı buluyorum” şeklinde ifade edilmiştir. 8.sınıf öğrencileri öntest tutumları ve sontest tutumları “az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.35$, $\bar{X} = 2.59$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest puanlarına göre az daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin tutumlarının ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.29$, $\bar{X} = 2.41$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, deney grubu öğrencilerinin tutum puanlarının kontrol grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 2.81$) ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “az katılıyorum”

($\bar{X}=2.35$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, deney grubu öğrencilerinin tutum puanlarının kontrol grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

14. Madde “Görsel Sanatlar dersinin boş vakit değerlendirmek için konulan bir ders olduğunu düşünüyorum” şeklinde ifade edilmiştir. 8.sınıf öğrencileri öntest tutumları ve sontest tutumları “ orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 2.94$, $\bar{X} = 2.60$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, öntest tutum puanlarının sontest puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 3.03$, $\bar{X}=2.83$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, deney grubu öğrencilerinin tutum puanlarının kontrol grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerin tutumlarının “az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.47$) ve kontrol grubu öğrencilerin tutumlarının “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X}=2.74$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Görsel Sanatlar dersinin boşa vakit kaybı olduğu konusundaki kararsızlıkları, Görsel Sanatlar dersinin önemini tam olarak özümseyemedikleri ve bu konuda bir kargaşa yaşadıklarını göstermektedir.

15. Madde “Görsel Sanatlar dersi hiç olmasa da olur diye düşünüyorum” şeklinde ifade edilmiştir. 8.sınıf öğrencileri öntest tutumları ve sontest tutumları “ orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 2.73$, $\bar{X} = 2.61$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, öntest tutum puanlarının sontest puanlarına göre çok az daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerin tutumları “orta düzeyde katılıyorum” , ($\bar{X} = 3.00$) ve kontrol grubu öğrencilerin tutumları “az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.45$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrenci tutum puanlarının deney grubu öğrenci tutum puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerin tutumları “orta düzeyde katılıyorum” , ($\bar{X} = 2.72$) ve kontrol grubu öğrencilerin tutumları “az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.50$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrenci tutum puanlarının deney grubu öğrenci tutum puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

16. Madde “Görsel Sanatlar dersinde başka şeylerle ilgileniyorum” şeklinde ifade edilmiştir. 8.sınıf öğrencileri öntest tutumları ve sontest tutumları “ az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.55$, $\bar{X} = 2.33$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, sontest tutum puanlarının öntest tutum puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin tutumları “orta düzeyde katılıyorum” , ($\bar{X} = 2.88$), kontrol grubu öğrencilerin tutumları ise “ az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.18$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrenci tutum puanlarının deney grubu öğrenci tutum puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür ($p = 0,012$).

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerin tutumları “ az katılıyorum” , ($\bar{X} = 2.35$, $\bar{X} = 2.32$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, deney grubu öğrenci tutum puanlarının kontrol grubu öğrenci tutumlarına göre çok az daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

17. Madde “Görsel Sanatlar dersinde boş oturup, dersin bitmesini bekliyorum” şeklinde ifade edilmiştir. 8.sınıf öğrencileri öntest tutumları ve sontest tutumları “ az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.28$, $\bar{X} = 2.12$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, öntest tutum puanlarının sontest tutumlarına göre çok az daha yüksek

olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest sonuçları incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerin tutumlarının “ az katılıyorum” ($X^- = 2.51$, $X^- = 2.01$) şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu öğrencilerinin tutum puanlarının deney grubu öğrencilerinin puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerin tutumları “ az katılıyorum” , ($X^- = 2.08$, $X^- = 2.16$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, deney grubu tutum puanlarının kontrol grubu puanlarına göre az daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine ilişkin motivasyonlarını ve davranışsal tutumlarını ölçmeyi hedefleyen 16. ve 17. maddelere ilişkin “ az katılıyorum” şeklinde ortak bir tutum sahip oldukları görülmektedir. Bu durum 8. sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin davranışsal boyutta olumsuz bir tutuma sahip olmadıklarını, ders içi motivasyonlarına bağlı olarak ilgilerinin ders süresince farklı boyuta yönelmediğini ve ders dışı başka bir etkinlikle ilgilenmediklerini, derse katılım konusunda olumlu tutuma sahip olduklarını göstermektedir.

18. Madde “Görsel Sanatlar dersi etkinliklerinde başarısız olduğum için gereksiz buluyorum” şeklinde ifade edilmiştir. 8.sınıf öğrencileri öntest tutumları ve sontest tutumları “az katılıyorum” ($X^- = 2.50$, $X^- = 2.56$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, öntest tutum puanlarının sontest puanlarına göre çok az daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p>0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerin tutumları “orta düzeyde katılıyorum” , ($X^- = 2.81$), kontrol grubu öğrencilerin tutumları ise “az katılıyorum” ($X^- = 2.14$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu tutum puanlarının deney grubu puanlarına göre daha düşük olduğu bu puanlar arasında $p<0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür ($p= 0,030$).

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerin tutumları “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 2.70$) ve kontrol grubu öğrencilerin tutumları “az katılıyorum” ($\bar{X} = 2.41$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, deney grubu tutum puanlarının kontrol grubu puanlarına göre daha yüksek olduğu bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öğrencilerin “Görsel Sanatlar dersi etkinliklerinde başarısız olduğum için gereksiz buluyorum” ifadesinde kararsız bir tutum sergiledikleri görülmektedir. Öğrencilerin etkinliklerde başarısızlıkları yetenekle ilişkilendirilebilir. Kırıçoğlu (2005, s.179) ‘na göre sanatın yetenekle, yeteneğin yaratıcılıkla kurulan ilişkisi sanatta yaratıcılığı engeller. Her öğrenci sanatsal etkinliklerde başarılı olabilir. Çünkü yaratıcılık, bu etkinliğin özünde vardır.

19. Madde “Görsel Sanatlar dersini sıkıcı buluyorum” şeklinde ifade edilmiştir. 8.sınıf öğrencileri öntest tutumları ve sontest tutumları “orta düzeyde katılıyorum” ($\bar{X} = 2.72$, $\bar{X} = 2.64$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, öntest tutum puanlarının sontest puanlarına göre çok az daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Öntest verileri incelendiğinde, deney grubu öğrencilerin tutumları ($\bar{X} = 2.90$) “orta düzeyde katılıyorum” , kontrol grubu öğrencilerin tutumları ($\bar{X} = 2.52$) “az katılıyorum” düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, kontrol grubu tutum puanlarının deney puanlarına göre daha düşük olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Sontest verileri incelendiğinde, deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerin tutumları “orta düzeyde katılıyorum” , ($\bar{X} = 2.67$, $\bar{X} = 2.61$) düzeyinde gerçekleşmiştir. Tutum puanları arasındaki farklılaşma incelendiğinde ise, deney grubu tutum puanlarının kontrol grubu puanlarına göre çok az daha yüksek olduğu görülmüş ve bu puanlar arasında $p > 0,05$ düzeyinde olduğundan dolayı anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

“Görsel Sanatlar dersini sıkıcı buluyorum” ifadesine öğrencilerin kararsız tutum sergiledikleri görülmektedir. Öğrencilerin derse karşı ilgisizliklerinin sebepleri araştırıldığında; Bayram(1993), araştırmasında öğrencilerin resim dersine karşı ilgisizliğinin nedenleri olarak; yeteneksiz olduklarını düşündükleri, resim dersini ve öğretmenini sevmedikleri, ailenin tutumu, çalışma ortamının yetersizliği, sürenin kısıtlı oluşu belirlemiştir. Türe (2007), tezinde görsel sanatlar eğitiminin hedeflerine ulaşmasını

engelleyen pek çok nedenle sorunların yaşandığı bir alan olduğu vurgulamış, bu sorunların yöneticilerden, öğretmenlerden, okulların fiziki yapılarından kaynaklandığının belirtilmiştir.

4.1.3. 8.Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları Arasında Çevre Faktörüne Yönelik Bulgular

Görsel Sanatlar tutum ölçeğinde bulunan maddelere, iki farklı yapıdaki çevrelerde bulunan 23 Nisan ve Kılıçaslan Ortaokulunda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda t testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 24, 25 ve 26 'de gösterilmiştir.

Tablo 24

Kılıçaslan ve 23 Nisan Ortaokullarında Öğrenim Gören Deney Grubu Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutum Puanlarının T Test Sonuçları

Fark Puanı	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
Kılıçaslan	32	1,8125	7,34600	58	0,420	0,676
23 Nisan	28	1,0714	6,14593			

“Deney grubunun fark puanları okulun bulunduğu çevreye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak için 8.sınıf öğrencilerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda t testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 24 'de gösterilmiştir. Okulun bulunduğu çevreye göre fark puanlarının farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($t_{(58)} = 0,420$; $p = 0,676 > 0,05$).

EAA ve EAD ortaokullarda 8. sınıfta öğrenim gören deney grubu öğrencilerin Görsel Sanat dersine ilişkin tutumları arasında farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 25

Kılıçaslan ve 23 Nisan Ortaokullarında Öğrenim Gören Kontrol Grubu Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutum Puanlarının T Test Sonuçları

Fark Puanı	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
Kılıçaslan	28	2,1786	5,938	52	1,594	0,117
23 Nisan	26	-,6154	6,934			

“Kontrol grubunun fark puanları okulun bulunduğu çevreye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak için 8.sınıf öğrencilerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda t testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 25 ‘de gösterilmiştir. Okulun bulunduğu yere göre fark puanlarının farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($t_{(52)} = 1,594$; $p = 0,117 > 0,05$).

EAA ve EAD ortaokullarda 8. sınıfta öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerin Görsel Sanat dersine ilişkin tutumları arasında farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 26

Kılıçaslan ve 23 Nisan Ortaokullarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutum Puanlarının T Test Sonuçları

Fark Puanı	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
Kılıçaslan	60	1,9833	6,67272	112	1,391	0,167
23 Nisan	54	0,2593	6,53058			

“Tüm öğrencilerin fark puanları okulun bulunduğu çevreye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak için 8.sınıf öğrencilerinin verdikleri cevaplar doğrultusunda t testi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 26 ‘de gösterilmiştir. Okulun bulunduğu yere göre fark puanlarının farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($t_{(112)} = 1,391$; $p = 0,167 > 0,05$).

EAA ve EAD ortaokullarda 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin Görsel Sanat dersine ilişkin tutumları arasında farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, Atatüre (2001), araştırmasında sosyokültürel ve sosyoekonomik yapıdaki farklılıkların eğitim kalitesine etkili olmadığı değerlendirilmiştir.

Emir(2009), köy ilköğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerin alt sosyoekonomik düzeyde bulunmasının, okulun fiziki ortamının eğitim-öğretime elverişli olmamasının öğrencilerin bulunması gereken sanatsal gelişim evresinin özelliklerini taşıyıp taşımadığını araştırmaktadır. Tüm maddi imkânsızlıklara, fiziki şartların olumsuzluğuna rağmen öğrenciler görsel sanatlar dersinden ve resim yapmaktan zevk aldıkları ve buldukları dönemin özelliklerini taşıdıkları sonuçlarına ulaşmıştır. Kılıçer(2007), tezinde ilköğretim ikinci kademedeki ders müfredat programında yer alan amaçlara öğrenci açısından ne kadar ulaşıldığı tespit edilmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışma sonucunda okul ortamı ve çevre olumsuzluklarının önemli bir faktör olmadığı belirlenmiştir. Bu durum sosyoekonomik çevre faktörü doğrultusunda öğrenci tutumları arasında farklılaşma olmamasını sonucu ile örtüşmektedir. Ayrıca Karaman (2006), araştırmasında öğrencilerin ders karşı ilgili olduğu ve bu ilginin sosyoekonomik ölçütlere göre en çok ilgi duyan grubun alt sosyoekonomik grup, daha sonra üst sosyoekonomik grup olduğu görülmüştür. En az ilgi orta sosyoekonomik grup olarak belirlenmiştir. Buradan yola çıkarak sosyoekonomik seviyenin derse karşı ilgiyi etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum ise sonucu desteklememektedir.

4.1.4. 8.Sınıf Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumları Arasında Cinsiyet Farklılıklarına Yönelik Bulgular

Öğrencilerin üçüncü alt problemi olan “8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark var mıdır?” sorusuna yanıt aramak için, çalışma yapılan iki okulda öğrenim gören 8.sınıf öğrencilerinin cinsiyet gruplarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Öğrencilerin, Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığına bakmak için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 27

Deney Grubu Öğrencilerin Cinsiyet Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Değişken	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
ERKEK	54	50,333	10,114			
KIZ	66	54,0606	9,246	118	-2,106	0,037

Tabloda, 8.sınıfta öğrenim gören deney grubu öğrencilerin cinsiyet gruplarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri gösterilmiştir. 8.sınıf deney grubu öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeğinden aldıkları tutum puanları cinsiyetleri açısından karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(118)} = -2,106$; $p=0,037 < 0,05$).

Deney grubunda bulunan kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 28

Kontrol Grubu Öğrencilerin Cinsiyet Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Değişken	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
ERKEK	58	50,62	7,53431			
KIZ	50	51,72	9,17859	106	-0,683	0,496

Tabloda, 8.sınıfta öğrenim gören kontrol grubu öğrencilerin cinsiyet gruplarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri gösterilmiştir. 8.sınıf kontrol grubu öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeğinden aldıkları tutum puanları cinsiyetleri açısından karşılaştırıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(106)} = -0,683$; $p=0,496 > 0,05$).

Kontrol grubunda bulunan kız ve erkek öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 29

Kılıçaslan Okulundaki Öğrencilerin Cinsiyet Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Değişken	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
ERKEK	60	51,1167	8,803			
KIZ	60	51,3333	10,185	118	-0,125	0,901

Tabloda, Kılıçaslan Ortaokulunda 8.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet gruplarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri gösterilmiştir. 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeğinden aldıkları tutum puanları cinsiyetleri açısından karşılaştığında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($t_{(118)} = -0,125$; $p = 0,901 > 0,05$).

EAA ortaokulda öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları arasında farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 30

23 Nisan Okulundaki Öğrencilerin Cinsiyet Puanlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Değişken	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	P
ERKEK	52	49,75	8,895	106	-3,198	0,002
KIZ	56	54,89	7,808			

Tabloda, 23 Nisan Ortaokulunda 8.sınıfta öğrenim gören öğrencilerin cinsiyet gruplarına ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri gösterilmiştir. 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersi tutum ölçeğinden aldıkları tutum puanları cinsiyetleri açısından karşılaştığında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($t_{(106)} = -3,198$; $p = 0,002 < 0,05$).

EAD ortaokulda öğrenim gören kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, cinsiyete göre öğrenciler arasındaki farklılıkları araştıran çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmalar incelendiğinde, Tuzlak (2004) ise çalışmasında Resim-İş dersleri el becerilerinin gelişmesini sağlar mı? Sorusuna kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre daha yüksek bir ortalama ile katıldıkları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca Tan (2007), Gül (2006), Öztürk (2007) çalışmalarında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Karaman (2006) çalışmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre Görsel Sanatlar dersine daha fazla ilgi duyduklarını tespit etmiştir. Bu durumu sosyoekonomik açıdan da inceleyerek, sosyoekonomik durum düştükçe, kızlarda Görsel Sanatlar dersine olan ilginin belirgin bir şekilde arttığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durum, EAD olan 23 Nisan Ortaokulunda öğrenim gören öğrencilerin ve deney

grubu öğrencilerinin tutum puanlarıyla eşleşmektedir. Ayrıca bu durumların, EAA olan Kılıçaslan Ortaokulu ve kontrol grubu öğrencilerinin çalışma sonuçları ile örtüşmediği görülmektedir.

Öğrenciler sınava yönelik bir eğitim sistemine göre öğrenim görmektedir. Öğrenciler sınava yönelik bilinç ile ders çalışmakta ve yetenek derslerinin önemini tam olarak kavrayamamaktadırlar. Bu durum, Görsel Sanatlar dersinin cinsiyet değişkenine bağlı olarak 8. sınıfta öğrenim gören öğrencilerin tutum puanlarında farklılaşma olmamasının bir nedeni olarak düşünülmektedir.

5. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde nicel ve nitel araştırma yaklaşımları doğrultusunda elde edilen bulgulara yönelik sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Bu çalışmanın temel amacı 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarını belirlemek ve elde edilen bulgulara yönelik olarak karşılaştırma yapmaktır.

Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği ile ilişkin olarak araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan birinci, ikinci ve üçüncü alt problemlerden elde edilen sonuçlara yer verilmiştir. Bu doğrultuda 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutum farklılıkları, Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeğinde yer alan “önem”, “sorumluluk”, “kazanım” ve “olumsuz tutum” alt faktörleri bazında incelenmiştir. Ayrıca 8.sınıf öğrencilerinin bu derse olan tutumları cinsiyet ve çevre değişkenlerine göre, elde edilen verilerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeğinde yer alan “önem”, “sorumluluk”, “kazanım” ve “olumsuz tutum” alt faktörleri bazında inceleme sonuçları şöyledir:

8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine verdiği önem boyutuna bağlı olarak öğrencilerin Görsel Sanatlar dersini ilgi çekici bulmaları konusunda kararsız kaldıkları, aynı zamanda da Görsel Sanatlar dersinin en sevilen dersler arasında yer almadığı gibi diğer dersler kadar önemli bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin sorumluluklarına karşı olumlu tutum sergiledikleri sonucuna varılmıştır.

8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersinin bir olayı çok yönlü düşünebilme, estetik bilinç, dikkat yönünün gelişimi gibi sosyal, duygusal ve zihinsel becerilerin gelişimine olan katkısı konusundaki tutumlarının olumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

Diğer taraftan 8.sınıf öğrencilerinin, Görsel Sanatlar dersinin öğrencilerin sosyal becerileri ve zihinsel gelişimi geliştirmeye olan katkısına yönelik, kararsız kaldıkları görülmüştür.

8.sınıf öğrencilerinin davranışsal boyutta, derse katılımları konusunda olumsuz bir tutum sergilemedikleri; derse yönelik kararsızlıklarının ise, kullanılan öğretim tekniklerinden, dersin sıkıcı olduğunu düşünmelerinden ve ayrıca dersin vakit kaybı olduğunu düşünmelerinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır.

8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersinin önemine, yararına ve derse ilişkin tutumlarında olumsuzluklar olmasına rağmen sorumluluklarını yerine getirdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

8.sınıf öğrencilerinin, Görsel Sanatlar dersinin önemi ve diğer dersler kadar gerekli olmadığı konusundaki tutumlarının, gelecekteki eğitimsel ve mesleki anlamdaki beklentileri ile ilgili olduğu sonucuna varılmıştır. 8.sınıf öğrencilerinin aile ve çevrenin sanata bakışı doğrultusunda yönlendirdikleri tutumları, Görsel Sanatlar dersinin gereksiz bir ders olarak benimsetilmiş ve bu dersin yararı, önemi ve diğer dersler kadar gerekli olduğu konusundaki tutumlarını ikinci plana atmalarına neden oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda, EAD ortaokulda öğrenim gören 8.sınıf kız ve erkek öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarında farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyoekonomik durum düştükçe, kızlarda Görsel Sanatlar dersine olan ilginin arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

EAA ortaokulda öğrenim gören 8.sınıf kız ve erkek öğrencilerin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarında farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarında çevre faktörünün farklılaşmaya neden olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarında çevre ve cinsiyet faktörlerinin etkisiz kalması, 8.sınıf öğrencilerinin sınava yönelik bilinç kazanması ile ilişkilendirilmiştir. Öğrenciler sınava yönelik bir eğitim sistemine göre öğrenim görmektedirler. Bu nedenle öğrenciler sınav odaklı bir sisteme göre bilinçlendirilmeye

çalışılmaktadırlar. Öğrenciler sınava yönelik bir bilinçle ders çalışmakta ve Görsel Sanatlar gibi yetenek derslerinin önemini tam olarak kavrayamamaktadırlar.

5.2. Öneriler

Bu bölümde, 8.sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumlarından elde edilen sonuçlara ilişkin bazı önerilerde bulunulmuştur.

- Öğretmenler, öğrencilerin olumsuz tutumlarını ortadan kaldırabilmek için Görsel Sanatlar dersine ayrılan zamanı etkili kullanarak, bu dersin önemli ve yararlı olduğu konusunda öğrencileri bilinçlendirmelidir.
- Görsel Sanatlar dersinin önemi ve gerekliliğini anlatan çeşitli toplantılarla veliler bilinçlendirilmelidir. Görsel Sanatlar dersinin gerekli olmadığını düşünen okul yöneticileri ve diğer branş öğretmenleri için sanatın önemini ve gerekliliğini anlatan hizmet içi eğitimler verilmelidir.
- Öğrencilerin sınıf ortamından çıkarak çevredeki doğal güzelliklerle ya da doğa ile etkileşime geçebilecekleri ortamlarda çalışmalarını sağlanmalıdır. Bu durumun, öğrencilerin çevresindeki doğal güzellikleri resimlerine yansıtarak, doğayı daha iyi incelemelerini sağlayacağı konusunda öğrenciler bilinçlendirilmelidir.
- Öğrencilerin sanat galerilerine ya da resim sergilerine katılabilecekleri ortamlar hazırlanmalı ve müze ziyaretleri konusunda etkinlikler düzenlenmelidir.
- Öğretmenin her öğrenci ile ilgilenbilmesi ve etkili bir eğitim verebilmesi için ders süresinin artırılması gerekmektedir.
- Okullarda resim dersinin rahatlıkla işlenebileceği donanımlı atölyeler oluşturulmalı ve öğrencilerin çalışmalarının sergilenebileceği alanlara yer verilmelidir.
- Okul kütüphanelerinde sanat içerikli kaynaklara da yer verilmelidir.
- Bundan sonra yapılacak araştırmalarda, 8. sınıf öğrencileriyle görüşmeye dayalı nitel bir çalışma yapılabilir.
- Gelecekte yapılacak çalışmalarda 8. Sınıf öğrencilerinin Görsel Sanatlar dersine ilişkin tutumları farklı örneklerle üzerinde uygulanarak, değerlendirilebilir.

KAYNAKÇA

- Alakuş, A. O. & Özsoy, V. (2009). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Alakuş, A.O. & Mercin, L. (2007). Birey ve toplum için sanat eğitiminin gerekliliği. *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9), 14-20. http://zgefdergi.com/Makaleler/1995489730_09_02_Mercin-Alakus.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Alpar, R. (2010). *Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlilik*. Ankara: Detay.
- Alpar, R. (2012). *Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlilik*. Ankara: Detay.
- Arslan, Ö.N. (2002). *Ankara İli Çankaya İlçesinde Bulunan İki Ortaöğretim Kurumunun Sanat Eğitimi Eğitsel Eleştirisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Artut, K. (2001). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri: Eğitim Fakülteleri ve İlköğretim Öğretmenleri İçin*. Ankara: Anı.
- Atatüre, H. (2001). *İlköğretim Resim-İş (sanat) Eğitiminde Karşılaştırmalı Durum Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bayram, A. (1993). *Çocuğun Resim-İş Dersine Bakış Açısını Etkileyen Etmenler*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Boydaş, N. (2007). *Sanat Eleştirisine Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Buyurgan, S. & Buyurgan, U.(2007). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi* (2. Baskı). Ankara: Pegem
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *DeneySEL Desenler (Öntest-Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi)*. (3. Baskı). Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş. (2013). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem.

- Çalışkan, R. (2004). *Bir İlköğretim Okulu 6. Sınıf Sanat Eğitimi Dersi ve Öğretmenin Nitelikleri Üzerine Bir Durum Çalışması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Daş, K. (2008). *Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Resim Dersine İlgisi ve Tutumlarını Belirleyen Etmenler*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, İ. N. (2011). *Köy ve Kent Okullarında Öğrenim Gören İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Emir, D.(2009). *Köy İlköğretim Okullarında Sanat Eğitimi Uygulamaları*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erbay, M.(2000). *Plastik Sanatlar Eğitimi'nin Gelişimi* (2. Baskı). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Ertürk, M. (2011). *İlköğretim İkinci Kademe Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasında erişilmiştir.
- Gençaydın, Z. (1990). *Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri*, Ankara: TED Yayınları
- Gül, N. (2006). *Öğrenci Resimlerinin Değerlendirilmesinde Öğrencilerin Algılarının Resim Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasında erişilmiştir.
- Hesapçıoğlu, M. (1987). *Öğretim İlke Ve Yöntemleri: Eğitim Programları ve Öğretim*. İstanbul: Beta.
- İldanlı, D. (2010). *İlköğretim okullarında II. Kademesinde Görsel Sanatlar dersi haftalık ders saati süresinin yeterliliğinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasında erişilmiştir.
- Karaman, N. C. (2006). *İlköğretim 6. Sınıf Görsel Sanatlar Eğitimi Ders Konuları Üzerine Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim

- Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasında erişilmiştir.
- Keser, N. (2009). *Sanat Sözlüğü*. (2. Baskı). Ankara: Ütopya.
- Kılıçer, F. (2007). *İlköğretim II. Kademe Resim-İş dersi müfredat programında yer alan amaçların gerçekleştirme durumu*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta Eğitim: Görmek Öğrenmek Yaratmak*. Ankara: Pegem.
- Kırıçoğlu, O. T. (2009). *Sanat Kültür Yaratıcılık (Görsel Sanatlar ve Kültür Eğitimi-Öğretimi)*. Ankara: Pegem.
- Kırıçoğlu, O. T. (2014). *Sanat Bir Serüven: Bilgi Düşünme Düşlem Tasarım Uygulama Yapıt*. Ankara: Pegem.
- Kline, P. (201994). *An Easy Guide To Factor Analysis*. New York: Routledge.
- Koç, H.H. (2011). *İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi Dersi Öğretmenlerinin Materyal Kullanımına Yönelik Görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kökten, E. (2001). *Sanat Eğitiminde Toplam Kalite*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasında erişilmiştir.
- MEB. (2009). *Görsel Sanatlar Dersi (1-8. sınıflar) Öğretmen Kılavuz Kitabı*. (2. Baskı). İstanbul: İhlas Gazetecilik.
- Özsoy, V. (2007). *Görsel Sanatlar Eğitimi: Resim-İş Eğitiminin Tarihsel ve Düşünsel Temelleri*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Öztürk, E. (2007). *İlköğretim Öğrencilerinin Resim İş Dersine Olan İlgi Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasında erişilmiştir.
- San, İ. (1983). Sanat Eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 16(2), 215. http://dergiler.ankara.edu.tr/detail.php?id=40&sayi_id=514&makale_id=6386 sayfasından erişilmiştir.
- Tan, A. (2006). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Resim- İş Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül

Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasında erişilmiştir.

Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. Ankara: Nobel.

Tuzlak, B. (2004). *Sanat Eğitimi Ve Çevre İlişkisi (İlköğretim (6.7.8.) sınıf öğrencilerinin sanat eğitimi ve sanat eğitiminin çevredeki sanatsal objelere etkisine ilişkin görüşleri)*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/> sayfasında erişilmiştir.

Türe, N. (2007). *Eğitimde ve Öğretimde Bir Araç Olarak Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilere Sağladığı Katkılar*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya. <https://www.narsanat.com/wp-content/uploads/2011/09/41-Egitim-ve-ogretimde-bir-arac-olarak-gorsel-sanatlar-egitiminin-ogrencilere-sagladigi-katkilar-the-contributions-that-gothic-arts-education-supplies-as-a-mean-in-education-and-schoolin-to-students.pdf> sayfasından erişilmiştir.

Türk Dil Kurumu. (1994). *Okul Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.

Yılmaz, M. (2006). Resim-İş Eğitimi Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi I Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlar. *Ankara GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 165.

EKLER

EK-1. Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği

Kişisel bilgi formu

Değerli öğrenciler;

Bu ölçek bu uygulama sizin görsel sanatlar dersine bakış açısını değerlendirmek için hazırlanmıştır. Bu bir sınav değildir. Cevaplarınız gizli tutulacaktır. Lütfen sorulara samimi, içten ve doğru cevap veriniz ve işaretsiz ifade bırakmayınız. Bu konuda gösterecek olduğunuz özen, araştırma açısından çok önemlidir. Her soru için tek bir işaretleme yapınız. İşaretleme çarpı (x) şeklinde yapınız.

Örneğin;

ÖĞRENCİ BİLGİLERİ	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
OKULU: ŞUBESİ: ADI SOYADI:					
1.			X		
2.					
3.					

Sorulan sorulara öğrencinin cevabı “Orta Düzeyde Katılıyorum” olduğu için çarpıyı “ Orta Düzeyde Katılımın” un altına koymuştur.

EK-1. (devam) Görsel Sanatlar Dersi Tutum Ölçeği

GÖRSEL SANATLAR DERSİ TUTUM ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki her ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı, ifadenin yanındaki kutucuklardan yalnızca bir tanesini (X) şeklinde işaretleyerek, belirtiniz.	Hiç Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Çok Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Ders saatleri dışında resim yapmaktan hoşlanıyorum.					
2. Her dersin görsel sanatlar dersi gibi olmasını istiyorum.					
3. Görsel sanatlar dersine hazırlıklı gidiyorum.					
4. Görsel sanatlar dersini ilgi çekici buluyorum.					
5. Görsel sanatlar dersinde çalışmalarımı özenle tamamlıyorum.					
6. Görsel sanatlar dersi sayesinde çevremdeki kültür ve tabiat varlıklarının önemini kavriyorum.					
7. Görsel sanatlar dersi çok yönlü düşünmemi sağlıyor.					
8. Görsel sanatlar dersi düşüncelerimi renklerle ifade etmemi sağlıyor.					
9. Görsel sanatlar dersi problemlere yaratıcı çözümler üretebilmemi sağlıyor.					
10. Görsel sanatlar dersi doğayı daha iyi incelememi sağlıyor.					
11. Görsel sanatlar dersi diğer derslerimde de yaratıcı olmamı sağlıyor.					
12. Görsel sanatlar dersinde, çalışmalarımı tamamlamaya süre yetmiyor.					
13. Görsel sanatlar dersinin malzemelerini pahalı buluyorum.					
14. Görsel sanatlar dersinin boş vakit değerlendirmek için konulan bir ders olduğunu düşünüyorum.					
15. Görsel sanatlar dersi hiç olmasa da olur diye düşünüyorum.					
16. Görsel sanatlar dersinde başka şeylerle ilgileniyorum.					
17. Görsel sanatlar dersinde boş oturup, dersin bitmesini bekliyorum.					
18. Görsel sanatlar dersi etkinliklerinde başarısız olduğum için gereksiz buluyorum.					
19. Görsel sanatlar dersini sıkıcı buluyorum.					

EK-2. Ölçeğin Madde Ortalamaları İçin t -Test Sonuçları

ÖNTEST							
DEĞİŞKEN	GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
M1	DENEY	60	2,1500	1,28650	112	-1,271	0,206
	KONTROL	54	2,4630	1,34182			
M2	DENEY	60	2,0500	1,12634	112	-0,425	0,672
	KONTROL	54	2,1481	1,33752			
M3	DENEY	60	3,5833	1,49906	112	-0,648	0,518
	KONTROL	54	3,7593	1,38639			
M4	DENEY	60	2,4333	1,35755	112	-1,160	0,249
	KONTROL	54	2,7222	1,29464			
M5	DENEY	59	3,2542	1,42143	111	-0,921	0,359
	KONTROL	54	3,5000	1,41087			
M6	DENEY	60	2,5000	1,25550	112	-1,305	0,194
	KONTROL	54	2,8148	1,31858			
M7	DENEY	59	2,5593	1,46536	111	-0,615	0,540
	KONTROL	54	2,7222	1,33765			
M8	DENEY	60	2,9500	1,47780	112	-1,634	0,105
	KONTROL	54	3,3889	1,37932			
M9	DENEY	60	2,3833	1,37892	111	-0,605	0,547
	KONTROL	53	2,5472	1,50085			
M10	DENEY	59	2,6102	1,37737	111	-0,363	0,717
	KONTROL	54	2,7037	1,35465			
M11	DENEY	59	2,3898	1,46237	111	-0,069	0,945
	KONTROL	54	2,4074	1,23653			
M12	DENEY	58	3,7414	1,39624	109	2,346	0,021
	KONTROL	53	3,0943	1,50977			
M13	DENEY	59	2,2881	1,40259	111	-0,468	0,641
	KONTROL	54	2,4074	1,29613			
M14	DENEY	60	3,0333	1,61525	112	0,685	0,495
	KONTROL	54	2,8333	1,48895			
M15	DENEY	56	3,0000	1,66242	107	1,849	0,067
	KONTROL	53	2,4528	1,40830			
M16	DENEY	59	2,8814	1,53224	111	2,566	0,012
	KONTROL	54	2,1852	1,33281			
M17	DENEY	60	2,5167	1,68233	112	1,750	0,083
	KONTROL	54	2,0185	1,31020			
M18	DENEY	60	2,8167	1,67222	112	2,200	0,030
	KONTROL	54	2,1481	1,55900			
M19	DENEY	60	2,9000	1,68443	112	1,308	0,194
	KONTROL	54	2,5185	1,39731			

EK-2. (devam) Ölçeğin Madde Ortalamaları İçin t -Test Sonuçları

ÖNTEST							
DEĞİŞKEN	GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
M1	KILIÇASLAN	60	2,1500	1,31259	112	-1,271	0,206
	23 NİSAN	54	2,4630	1,31340			
M2	KILIÇASLAN	60	2,2833	1,36657	112	1,73	0,086
	23 NİSAN	54	1,8889	1,02178			
M3	KILIÇASLAN	60	3,2000	1,52716	112	-3,856	0
	23 NİSAN	54	4,1852	1,15046			
M4	KILIÇASLAN	60	2,4167	1,33139	112	-1,303	0,195
	23 NİSAN	54	2,7407	1,32017			
M5	KILIÇASLAN	59	3,0847	1,48890	111	-2,295	0,024
	23 NİSAN	54	3,6852	1,27122			
M6	KILIÇASLAN	60	2,4833	1,33393	112	-1,454	0,149
	23 NİSAN	54	2,8333	1,22474			
M7	KILIÇASLAN	60	2,3833	1,42724	111	-2,078	0,04
	23 NİSAN	53	2,9245	1,32794			
M8	KILIÇASLAN	60	3,0167	1,56759	112	-1,103	0,272
	23 NİSAN	54	3,3148	1,28598			
M9	KILIÇASLAN	59	2,1695	1,49888	111	-2,296	0,024
	23 NİSAN	54	2,7778	1,29828			
M10	KILIÇASLAN	60	2,4333	1,39450	111	-1,861	0,065
	23 NİSAN	53	2,9057	1,28996			
M11	KILIÇASLAN	59	2,2034	1,31017	111	-1,611	0,11
	23 NİSAN	54	2,6111	1,37932			
M12	KILIÇASLAN	59	3,2881	1,49771	109	-1,094	0,276
	23 NİSAN	52	3,5962	1,45871			
M13	KILIÇASLAN	59	2,1186	1,26061	111	-1,888	0,062
	23 NİSAN	54	2,5926	1,40778			
M14	KILIÇASLAN	60	3,0167	1,59970	112	0,564	0,574
	23 NİSAN	54	2,8519	1,50981			
M15	KILIÇASLAN	57	2,9123	1,56160	107	1,252	0,213
	23 NİSAN	52	2,5385	1,55250			
M16	KILIÇASLAN	59	3,0169	1,57010	111	3,722	0
	23 NİSAN	54	2,0370	1,18103			
M17	KILIÇASLAN	60	2,6833	1,69237	112	3,067	0,003
	23 NİSAN	54	1,8333	1,19354			
M18	KILIÇASLAN	60	2,7333	1,67602	112	1,606	0,111
	23 NİSAN	54	2,2407	1,58929			
M19	KILIÇASLAN	60	2,9000	1,59129	112	1,308	0,194
	23 NİSAN	54	2,5185	1,51397			

EK-2. (devam) Ölçeğin Madde Ortalamaları İçin t -Test Sonuçları

SONTEST							
DEĞİŞKEN	GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
M1	DENEY	60	2,3833	1,26346	112	-0,786	0,433
	KONTROL	54	2,5741	1,32611			
M2	DENEY	60	2,3500	1,21885	112	-0,688	0,493
	KONTROL	54	2,5185	1,39731			
M3	DENEY	60	3,8167	1,30827	112	1,342	0,182
	KONTROL	54	3,4815	1,35620			
M4	DENEY	60	2,8000	1,27293	112	-0,603	0,547
	KONTROL	54	2,9444	1,27999			
M5	DENEY	60	3,5333	1,26848	112	0,218	0,828
	KONTROL	54	3,4815	1,26998			
M6	DENEY	60	3,1167	1,30308	112	0,944	0,347
	KONTROL	54	2,8889	1,26888			
M7	DENEY	60	3,1167	1,41531	112	1,334	0,185
	KONTROL	54	2,7778	1,28367			
M8	DENEY	60	3,0667	1,45982	112	-0,373	0,71
	KONTROL	54	3,1667	1,39744			
M9	DENEY	60	2,6000	1,31742	112	-0,194	0,847
	KONTROL	54	2,6481	1,33399			
M10	DENEY	59	2,9492	1,31862	111	1,023	0,309
	KONTROL	54	2,6852	1,42517			
M11	DENEY	60	2,6500	1,37564	111	1,17	0,244
	KONTROL	53	2,3585	1,25720			
M12	DENEY	60	3,3167	1,48999	112	1,081	0,282
	KONTROL	54	3,0370	1,24329			
M13	DENEY	58	2,8103	1,59447	110	1,68	0,096
	KONTROL	54	2,3519	1,26129			
M14	DENEY	60	2,4667	1,43168	112	-1,017	0,311
	KONTROL	54	2,7407	1,44307			
M15	DENEY	60	2,7167	1,61656	112	0,786	0,433
	KONTROL	54	2,5000	1,28489			
M16	DENEY	60	2,3500	1,32544	111	0,119	0,906
	KONTROL	53	2,3208	1,28263			
M17	DENEY	59	2,0847	1,35555	111	-0,322	0,748
	KONTROL	54	2,1667	1,34234			
M18	DENEY	60	2,7000	1,57631	112	1,021	0,31
	KONTROL	54	2,4074	1,47327			
M19	DENEY	60	2,6667	1,61210	112	0,189	0,851
	KONTROL	54	2,6111	1,52237			

EK-2. (devam) Ölçeğin Madde Ortalamaları İçin t -Test Sonuçları

SONTEST							
DEĞİŞKEN	GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
M1	KILIÇASLAN	60	2,4333	1,25370	112	-0,35	0,727
	23 NİSAN	54	2,5185	1,34221			
M2	KILIÇASLAN	60	2,6000	1,29143	112	1,477	0,142
	23 NİSAN	54	2,2407	1,30218			
M3	KILIÇASLAN	60	3,2833	1,36657	112	-3,29	0,001
	23 NİSAN	54	4,0741	1,17925			
M4	KILIÇASLAN	60	2,7500	1,42168	112	-1,048	0,297
	23 NİSAN	54	3,0000	1,08158			
M5	KILIÇASLAN	60	3,3167	1,24181	112	-1,726	0,087
	23 NİSAN	54	3,7222	1,26516			
M6	KILIÇASLAN	60	2,8333	1,34248	112	-1,544	0,125
	23 NİSAN	54	3,2037	1,20345			
M7	KILIÇASLAN	60	2,7667	1,38229	112	-1,579	0,117
	23 NİSAN	54	3,1667	1,31393			
M8	KILIÇASLAN	60	3,0667	1,48286	112	-0,373	0,71
	23 NİSAN	54	3,1667	1,37017			
M9	KILIÇASLAN	60	2,4500	1,29438	112	-1,482	0,141
	23 NİSAN	54	2,8148	1,33281			
M10	KILIÇASLAN	59	2,5932	1,27467	111	-1,884	0,062
	23 NİSAN	54	3,0741	1,43871			
M11	KILIÇASLAN	59	2,4068	1,32767	111	-0,893	0,374
	23 NİSAN	54	2,6296	1,32175			
M12	KILIÇASLAN	60	3,0833	1,33139	112	-0,822	0,413
	23 NİSAN	54	3,2963	1,43579			
M13	KILIÇASLAN	59	2,4237	1,37970	110	-1,274	0,205
	23 NİSAN	53	2,7736	1,52721			
M14	KILIÇASLAN	60	2,6667	1,45750	112	0,548	0,585
	23 NİSAN	54	2,5185	1,42406			
M15	KILIÇASLAN	60	2,9000	1,45788	112	2,233	0,028
	23 NİSAN	54	2,2963	1,42259			
M16	KILIÇASLAN	60	2,7833	1,36657	111	4,164	0
	23 NİSAN	53	1,8302	1,01405			
M17	KILIÇASLAN	60	2,5167	1,44377	111	3,464	0,001
	23 NİSAN	53	1,6792	1,07011			
M18	KILIÇASLAN	60	2,7333	1,53895	112	1,269	0,207
	23 NİSAN	54	2,3704	1,50842			
M19	KILIÇASLAN	60	2,8833	1,61656	112	1,765	0,08
	23 NİSAN	54	2,3704	1,47042			

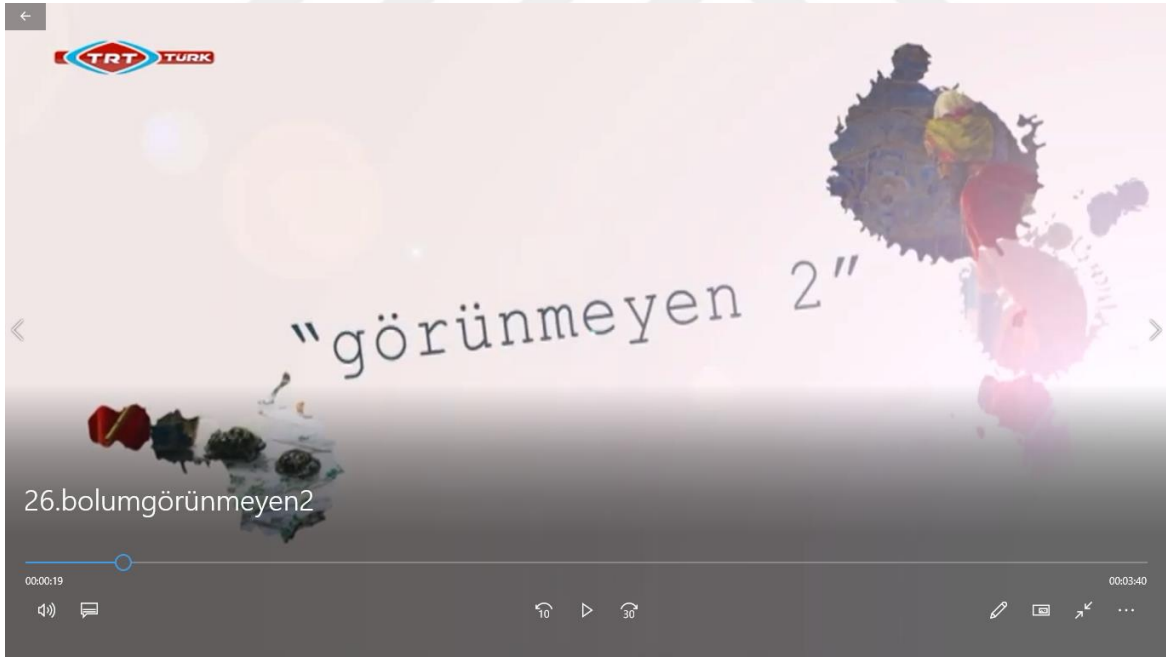
EK-2. (devam) Ölçeğin Madde Ortalamaları İçin t -Test Sonuçları

DEĞİŞKEN	GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
M1	ÖNTEST	114	2,2982	1,31654	226	-1,016	0,311
	SONTEST	114	2,4737	1,29130			
M2	ÖNTEST	114	2,0965	1,22633	226	-1,989	0,048
	SONTEST	114	2,4298	1,30329			
M3	ÖNTEST	114	3,6667	1,44312	226	0,048	0,962
	SONTEST	114	3,6579	1,33588			
M4	ÖNTEST	114	2,5702	1,33018	226	-1,730	0,085
	SONTEST	114	2,8684	1,27268			
M5	ÖNTEST	113	3,3717	1,41544	225	-0,770	0,442
	SONTEST	114	3,5088	1,26383			
M6	ÖNTEST	114	2,6491	1,28973	226	-2,108	0,036
	SONTEST	114	3,0088	1,28639			
M7	ÖNTEST	113	2,6372	1,40192	225	-1,740	0,083
	SONTEST	114	2,9561	1,35927			
M8	ÖNTEST	114	3,1579	1,44258	226	0,231	0,818
	SONTEST	114	3,1140	1,42518			
M9	ÖNTEST	113	2,4602	1,43325	225	-0,889	0,375
	SONTEST	114	2,6228	1,31963			
M10	ÖNTEST	113	2,6549	1,36126	224	-0,925	0,356
	SONTEST	113	2,8230	1,37081			
M11	ÖNTEST	113	2,3982	1,35317	224	-0,646	0,519
	SONTEST	113	2,5133	1,32365			
M12	ÖNTEST	111	3,4324	1,48092	223	1,301	0,195
	SONTEST	114	3,1842	1,37979			
M13	ÖNTEST	113	2,3451	1,34808	223	-1,306	0,193
	SONTEST	112	2,5893	1,45536			
M14	ÖNTEST	114	2,9386	1,55310	226	1,726	0,086
	SONTEST	114	2,5965	1,43730			
M15	ÖNTEST	109	2,7339	1,56135	221	0,591	0,555
	SONTEST	114	2,6140	1,46649			
M16	ÖNTEST	113	2,5487	1,47594	224	1,148	0,252
	SONTEST	113	2,3363	1,29980			
M17	ÖNTEST	114	2,2807	1,53143	225	0,820	0,413
	SONTEST	113	2,1239	1,34385			
M18	ÖNTEST	114	2,5000	1,64693	226	-0,292	0,771
	SONTEST	114	2,5614	1,52869			
M19	ÖNTEST	114	2,7193	1,56006	226	0,382	0,703
	SONTEST	114	2,6404	1,56356			

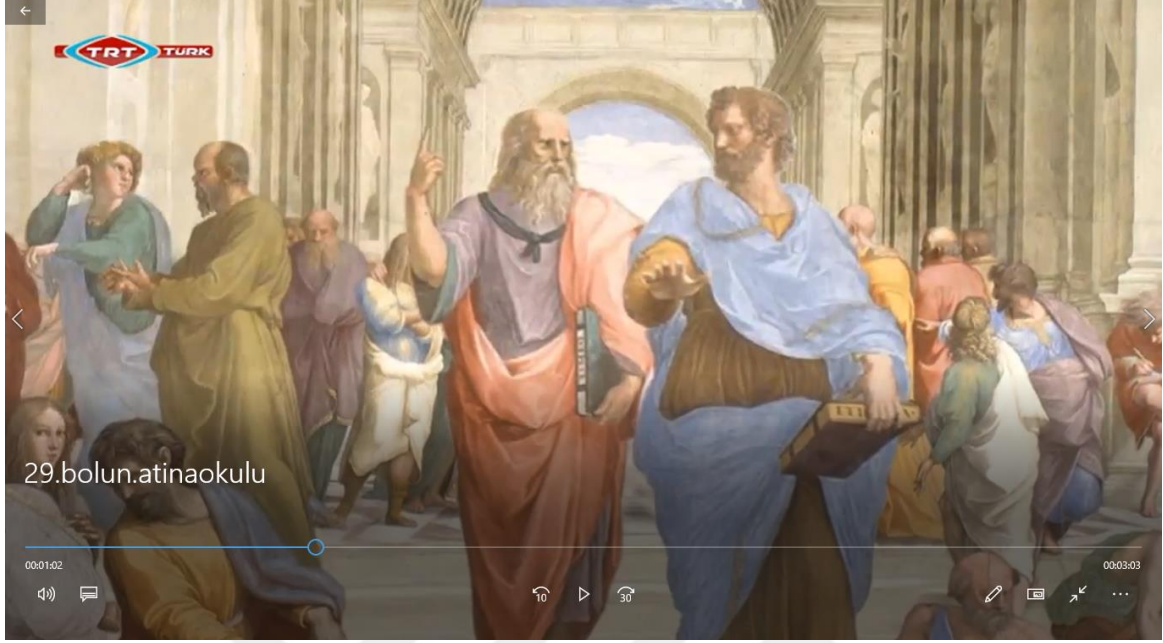
EK-2. (devam) Ölçeğin Madde Ortalamaları İçin t -Test Sonuçları

DEĞİŞKE N	GRUP	N	\bar{X}	Standart Sapma	Serbestlik Derecesi	t	p
M1	DENEY	120	2,2667	1,27506	226	-1,460	0,146
	KONTROL	108	2,5185	1,32891			
M2	DENEY	120	2,2000	1,17823	226	-0,789	0,431
	KONTROL	108	2,3333	1,37399			
M3	DENEY	120	3,7000	1,40587	226	0,432	0,666
	KONTROL	108	3,6204	1,37207			
M4	DENEY	120	2,6167	1,32325	226	-1,251	0,212
	KONTROL	108	2,8333	1,28616			
M5	DENEY	119	3,3950	1,34806	225	-0,537	0,592
	KONTROL	108	3,4907	1,33602			
M6	DENEY	120	2,8083	1,31120	226	-0,252	0,801
	KONTROL	108	2,8519	1,28844			
M7	DENEY	119	2,8403	1,46127	225	0,489	0,625
	KONTROL	108	2,7500	1,30509			
M8	DENEY	120	3,0083	1,46383	226	-1,423	0,156
	KONTROL	108	3,2778	1,38640			
M9	DENEY	120	2,4917	1,34724	225	-0,581	0,562
	KONTROL	107	2,5981	1,41328			
M10	DENEY	118	2,7797	1,35328	224	0,468	0,640
	KONTROL	108	2,6944	1,38387			
M11	DENEY	119	2,5210	1,41929	224	0,773	0,440
	KONTROL	107	2,3832	1,24116			
M12	DENEY	118	3,5254	1,45421	223	2,431	0,016
	KONTROL	107	3,0654	1,37547			
M13	DENEY	117	2,5470	1,51712	223	0,893	0,373
	KONTROL	108	2,3796	1,27314			
M14	DENEY	120	2,7500	1,54621	226	-0,185	0,853
	KONTROL	108	2,7870	1,46007			
M15	DENEY	116	2,8534	1,63789	221	1,870	0,063
	KONTROL	107	2,4766	1,34126			
M16	DENEY	119	2,6134	1,45036	224	1,960	0,051
	KONTROL	107	2,2523	1,30379			
M17	DENEY	119	2,3025	1,53796	225	1,097	0,274
	KONTROL	108	2,0926	1,32225			
M18	DENEY	120	2,7583	1,61919	226	2,306	0,022
	KONTROL	108	2,2778	1,51524			
M19	DENEY	120	2,7833	1,64589	226	1,057	0,292
	KONTROL	108	2,5648	1,45508			

EK-3. Video Örneklerinden Kesitler

EK-3. (devam) Video Örneklerinden Kesitler

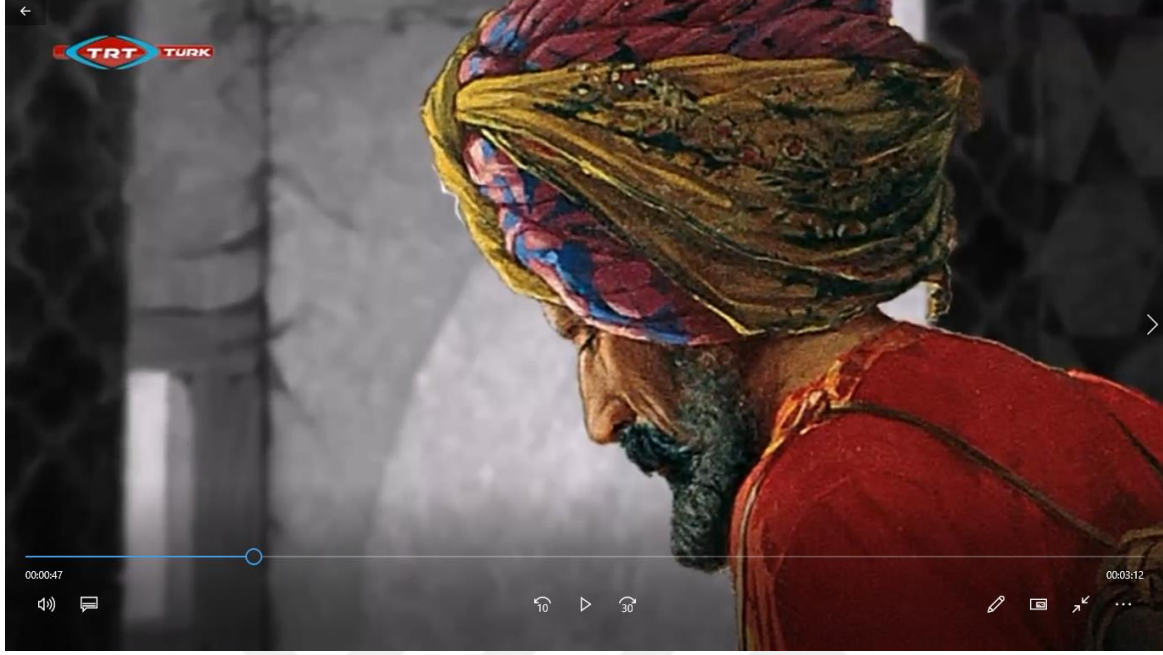
EK-3. (devam) Video Örneklerinden Kesitler

EK-3. (devam) Video Örneklerinden Kesitler

EK-3. (devam) Video Örneklerinden Kesitler

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..